

EDITORIAL

Els fets d'octubre

I, finalment, es va fer de dia el diumenge 1 d'octubre. El dissabte s'havien programat activitats una rere l'altra a la biblioteca i a l'escola pública, com en altres equipaments del Moianès, per tal que la presència ciutadana dissuadís la policia de segellar els col·legis electorals, que es van vetllar de nit i matinada. I quan es va fer clar, van aparèixer les urnes, els sobres, les paperetes i es van constituir les meses. Centenars de persones feien cua per poder votar. Una imatge per a la història. Va ser un dia de neguit. L'acció dels hackers, bloquejant l'aplicació informàtica del cens, va fer desplaçar molts moianesesencs a votar en altres municipis. La tensió i la preocupació van anar creixent a mesura que les imatges amb dures càrregues policials s'escampaven. La policia i la Guàrdia Civil espanyoles tenyien de violència i de sang els col·legis electorals. En el moment del recompte, es van bloquejar carrers amb tractors i camions fent autèntiques barricades. Va ser un dia molt, molt llarg i curull d'emocions.

Tot i el desembarcament policial, les querelles judicials, els registres i les detencions, l'1 d'octubre es va votar massivament a Catalunya, amb uns resultats aclaparadors. El Moianès va ser la segona comarca de Catalunya en percentatge de participació. La capacitat organitzativa i la professionalitat de la societat catalana per a organitzar-se, amb mètodes propis de la clandestinitat per a transportar i custodiar les urnes, ja mereix un reconeixement específic.

El 3 d'octubre es va fer una «aturada general» del país, amb comerços i escoles tancats, autopistes i carreteres tallades. Moià va viure la manifestació més gran feta mai, que va aplegar els alcaldes i alcaldesses del Moianès; de ben segur, l'acte que millor ha permès visualitzar el Moianès com a comarca, amb les banderes de cada municipi a l'ajuntament.

Tanquem aquest editorial el 12 d'octubre. És difícil ni tan sols llistar el que ha anat succeint en una dotzena de dies: manifestacions i declaracions de tota índole, Catalunya com a notícia de portada i editorials als diaris i revistes més influents del món, les empreses de l'Íbex traslladant el domicili social fora de Catalunya i el ple del Parlament del dia 10, en què el president va semblar que deia que havíem arribat, finalment, a les platges d'Ítaca, anunciant una independència en diferit. L'endemà, en el ple del Congrés, el PSOE i Ciutadans feien costat al PP per a suspendre l'autonomia de Catalunya, si cal, un govern que està del tot intervingut des de fa setmanes.

Fa més de cinc anys que Catalunya va emprendre el seu viatge. Pocs pensaven que s'arribaria ni a albirar-ne el port. I s'hi ha arribat. Les persones que viuen una situació històrica no són les millors per a interpretar-la: que aquests fets d'octubre siguin motiu de glòria o d'oprobri, que les decisions dels líders siguin qualificades d'heroiques o d'insensates, dependrà en bona part de com es vagin desenvolupant els esdeveniments futurs, que no seran, en cap cas, planers.

ÍNDEX

Editorial	3
Referèndum 1-0	5
Referèndum 1 d'octubre ... <i>E. Permanyer, R. Portet, E. Roca</i>	5
El Moianès es mobilitza massivament ... <i>J. Clarà</i>	8
Els carrers seran sempre nostres! <i>E. Permanyer</i>	9
Vivències 1-0	11
Crònica d'unes setmanes decisives. <i>M. Capdevila</i>	11
Concurs «La qualitat és en el detall»	17
Vida municipal	18
Els embats del govern espanyol contra l'1-0 ... <i>E. Vilardell</i>	18
Per què Moià continua tenint un dels IBIs ... <i>E. Vilardell</i>	19
Moianès	21
75è aniversari de la mort de Màrius Torres. <i>R. Portet</i>	21
Festa Moianès 2017. <i>Consorti del Moianès</i>	22
Procés participatiu amb els joves. <i>Consell Comarcal</i>	23
Adaptació del Centre de visitants de l'Estany ... <i>D. Prat</i>	24
Actes i esdeveniments	25
«...per mil fets, per pura lògica i pel bé del català». <i>J. Clarà</i>	25
Actes de la Diada 2017. <i>R. Portet, E. Roca</i>	28
L'Escolania de Montserrat actuarà a Moià... <i>J. Riera</i>	29
Sopa de lletres	30
Les entitats informen	31
Projecte «T'acompanyem?», de l'HRVM	31
Biblioteca de Moià	32
Museu de Moià	33
Indrets	36
Viladrau. <i>D. Fonts</i>	36
De Moià a Sant Jaume de Galícia a peu (3). <i>M. Gutiérrez</i>	37
De fora estant	41
Kalighat. <i>S. Coll</i>	41
Miscel·lània	45
La bóta del racó. <i>J. Canamasas</i>	45
Breus	46
Publicacions	47
Moviment demogràfic	49
Dades meteorològiques	50

Manifestació del 3-0
(fot. Xavier Rius)

REFERÈNDUM 1-0

Referèndum 1 d'octubre del 2017: hem votat i hem defensat el dret a decidir!

Elvira Permanyer, Roser Portet, Elisa Roca

El mandat del president de la Generalitat, Carles Puigdemont, de convocar un referèndum d'autodeterminació el dia 1 d'octubre del 2017, emparant-se en les lleis aprovades pel Parlament de Catalunya, es va traduir en una organització quasi perfecta, en què les entitats sobiranistes (ANC i Òmnium) i els partits polítics (ERC, PDeCAT i CUP) van portar el pes de la jornada a cadascun dels municipis catalans, grans o petits. A Moià s'organitzaren dos col·legis de votació, un a l'Escola Josep Orriols i Roca i l'altre a la Biblioteca Municipal.

Per a protegir les dues seus de possibles precintaments dels locals per part de la policia, s'organitzaren activitats culturals i lúdiques durant tot el dia i la nit de dissabte a diumenge. A l'escola, sota l'aixopluc de realitzar la «Festa de la tardor», i a la biblioteca, amb diverses activitats englobades en unes «Jornades culturals». Així, amb jocs de taula, activitats esportives, concerts, jocs populars, dinars

i sopars de carmanyola, entre altres coses, unes trenta persones es van quedar a passar la nit a l'escola i una quinzena més a la biblioteca.

A les cinc de la matinada més persones s'afegiren a cada seu. A quarts de sis, els coordinadors van donar les primeres instruccions d'actuació a la gent congregada a l'entrada, com ara mantenir la resistència pacífica, demanar el número dels agents i no fer declaracions de cap tipus en cas d'actuacions per part de la policia. A mesura que s'acostava l'hora d'obertura dels col·legis de votació, la concentració de gent anava augmentant.

Mentrestant, i això es va saber més tard, les urnes i les paperetes anaven entrant a l'escola i a la biblioteca, mentre un membre de l'organització «anava distraient la gent» de cada seu. Poc abans de l'obertura dels col·legis es presentaren dos agents dels Mossos d'Esquadra a cada centre, van demanar si els deixaven passar i davant la negativa dels presents,

Una gran gentada esperant per poder votar davant l'Escola J. Orriols (fot. Josep Font)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruai, Elvira Vilardell
Administració: Eduard Gómez
Impressió: Winihard Gràfics, Moià
Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació
DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

van informar que es quedarien tot el dia allà.

Quan faltava poc per a les nou, hora de començar les votacions, el coordinador de cada col·legi va demanar si algú havia rebut la convocatòria per a ser a les meses. A l'escola només una noia va presentar l'acreditació i, per tant, es va haver de demanar l'ajut de vuit voluntaris més per a constituir-les, tal com mana la Llei electoral. A la biblioteca passava tres quarts del mateix. Finalment es pogueren configurar totes les meses. Les acreditacions no havien arribat als membres de les meses perquè havien quedat retingudes a Caldes de Monbui per l'empresa Unipost.

A fora de les seus, la gent de Moià esperava l'obertura dels col·legis de votació, però veia que passava l'hora i no s'obrien. A l'escola va haver-hi un petit incident amb una persona contrària al dret de vot que tenim els catalans. Després d'uns moments d'incertesa, va ser convidat a marxar de bones maneres i tot va romandre tranquil i pacífic, seguint la consigna que repetien contínuament els organitzadors. A la biblioteca la gent s'anava acumulant fins que es va informar que hi havia problemes en la connexió al «cens universal», fet que passava en moltíssims

col·legis, constatant que era una batalla informàtica per a evitar la votació.

L'alcalde, Dionís Guiteras, es presentà a les dues seus de votació i va informar sobre quins eren els plans per a tot el dia. També va confirmar la fallada de la connexió i, quan els problemes amb la xarxa semblaven insalvables, va indicar als presents que qui pogués anés a l'Estany. Algun voluntari va portar més paperetes al poble veí, perquè se'ls anaven acabant.

Al final, els coordinadors de les seus i el coordinador del municipi decidiren utilitzar el cens manual, que el mateix alcalde els va portar, iniciant-se així una votació amb control manual, que alleugerí la concentració de la gent amb ànsies de votar. Les dades obtingudes manualment es pogueren introduir en el sistema informàtic que controlava els vots i que havia estat boicotejat. Es pogué constatar que era impossible votar més d'una vegada, malgrat el que algú ha volgut fer creure.

Mentrestant hom s'anava assabentant d'atacs policials: a Granera, els Mossos s'hi presentaren a quarts de nou, requisaren les urnes i precintaren el col·legi de votació sense que hi hagués cap aldarull. Això també passà en altres poblacions de Catalunya. Cada poble del

Moianès s'anava organitzant per controlar les entrades del poble per tal d'informar ràpidament si arribaven cossos policials. L'ai al cor va ser present tot el dia, amb les imatges de repressió que anaven arribant, però ningú no es va acovardir. Tothom prenien encara més consciència, si calia, de la importància de mantenir-se fermes en la defensa primer de les urnes, però ja, per damunt de tot, de la democràcia.

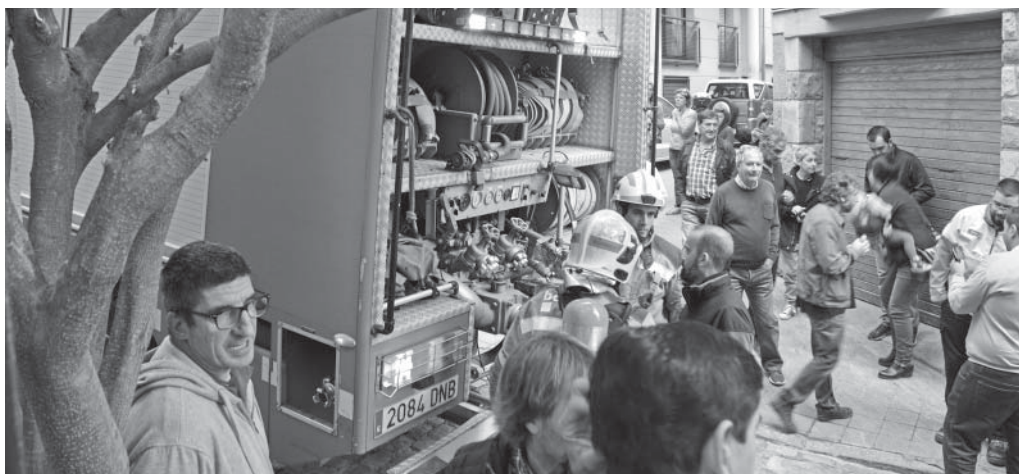
A l'hora de dinar, quan força gent havia votat, va disminuir la protecció de les seus, encara que molts voluntaris es van quedar a dinar a l'entrada dels col·legis, però de nou a primera hora de la tarda es va reactivar la presència de gent per tal de continuar protegint les urnes.

La coordinació del referèndum a Moià decidí, cap a les sis de la tarda, unificar les urnes en un sol col·legi de votació, és a dir, traslladar les de l'escola a la biblioteca. Això es féu discretament, ja que la gent present a la biblioteca només va veure l'arribada de més gent que venia de l'escola. Davant de la biblioteca es concentrà una munió de moianesos mai vista. Tots protegint les urnes i el vot. Un cop reunides les urnes i per tal de protegir encara més la biblioteca, un parell de tractors barraven el pas als dos caps del carrer de

Sant Josep, afegint-s'hi també un gran camió de transport de bestiar aparcats a l'alçada de la plaça del Colom.

Durant tot el dia, i malgrat la inquietud, fou bonic i emocionant sentir els aplaudiments que tothom oferia a la gent gran que anava a votar, que deixaven passar per evitar-los la llarga espera, símbol d'unió i força intergeneracional en un dia tan especial. Una jornada que va passar de manera pacífica i pendent de tot el que anava succeint al poble i a tot Catalunya. Sens dubte les xarxes socials van ser clau per a mantenir-nos informats i, tot i l'allau de notícies que arribaven, a vegades incertes o enganyoses, va ser un bon canal per a poder estar atents i alerta.

A les vuit es va tancar la seu de votació i a tres quarts de nou es comunicava el resultat: 2.064 vots emesos, 1.961 sí, 74 nos, 20 en blanc i 9 nuls. Els membres de les meses es dirigiren a la gent que omplia de gom a gom la plaça des del balcó de la biblioteca, donant les gràcies per la participació, el civisme demostrat, la solidaritat entre tots i en especial remerciant els voluntaris que ho havien fet possible i recordant les víctimes de la repressió de les forces policials espanyoles. Es tancà la jornada amb el cant dels Segadors.

Camión de bombers, situat prop de la biblioteca, per a protegir el lloc de votació (fot. Josep Font)

La gent, expectant, davant el col·legi electoral de la biblioteca (fot. Josep Font)

El Moianès es mobilitza massivament, amb un vot peculiarment distribuït

Jaume Clarà

Una gran participació de moianesenques i moianesenques va exercir el seu dret a vot en el referèndum de l'1 d'octubre. En concret van ser 7.328 les persones que van dipositar la seva papereta dins l'urna en nou dels deu municipis de la comarca (tots excepte Granera, on no es va poder votar).

Els resultats van ser superiors en 930 persones als que es produïren en la consulta del 9 de novembre del 2014, si bé aleshores podien votar els joves d'entre setze i divuit anys. Si ho comparem amb les darreres eleccions municipals del 2015, la participació també va ser superior en uns 921 votants. Unes xifres que eleven el percentatge de participació en el conjunt de la comarca fins al 74%, una de les més altes de tot Catalunya.

La votació, que va donar la victòria al sí amb el 95,4% per només el 2,9% de nos, es caracteritza, en els seus resultats, per una distribució peculiar del nombre de votants per municipis, fruit, per una part,

de les dificultats tècniques que hi hagué en alguns pobles amb les connexions, i, per altra part, per la possibilitat que donà la Generalitat de poder votar a qualsevol taula, a través de l'anomenat «cens universal».

Així, mentre a Castellterçol hi va votar menys de la meitat de la gent que ho havia fet en la consulta del 9-N i a Moià també hi havia una reducció d'una cinquena part menys, a la majoria dels altres pobles hi va haver increments espectaculars, sobretot a l'Estany (+283%) i Sant Quirze Safaja (+179%), però també a Castellcir (+99%), Collsuspina (+65%), Calders (+64%) i Monistrol de Calders (+51%). A Santa Maria d'Oló, per la seva part, hi va votar el mateix nombre de gent.

El vot afirmatiu va oscil·lar entre el 91,8% de Castellterçol i el 97,5% de Santa Maria d'Oló, mentre que el negatiu ho féu entre l'1,6% de Calders i Santa Maria d'Oló i el 4,4% de Monistrol de Calders.

Resultats del referèndum de l'1-O

	Vots emesos	Variació 9-N	Sí	%	No	%	Blanc	%	Nul	%
Calders	856	333	822	96,0	14	1,6	11	1,3	9	1,1
Castellcir	548	273	528	96,4	13	2,4	4	0,7	3	0,5
Castellterçol	558	-667	512	91,8	24	4,3	9	1,6	13	2,3
Collsuspina	333	131	320	96,1	9	2,7	4	1,2	0	0,0
L'Estany	1.053	778	1.014	96,3	26	2,5	11	1,0	2	0,2
Granera	-	-33	-	-	-	-	-	-	-	-
Moià	2.064	-523	1.961	95,0	74	3,6	20	1,0	9	0,4
Monistrol de Calders	570	193	538	94,4	25	4,4	3	0,5	4	0,7
Sant Quirze Safaja	667	428	637	95,5	14	2,1	15	2,2	1	0,1
Santa Maria d'Oló	679	17	662	97,5	11	1,6	6	0,9	0	0,0
Moianès	7.328	930	6.994	95,4	210	2,9	83	1,1	41	0,6

Els carrers seran sempre nostres!: la manifestació mai feta al Moianès

Elvira Permanyer i Sert

Després de la jornada de votació del diumenge dia 1 d'octubre, la satisfacció d'haver aconseguit votar malgrat les complicacions es va barrejar sobtadament amb la impotència i la ràbia per les imatges de les brutals pallisses del cossos de seguretat de l'Estat a la gent que esperava pacíficament fent cua per poder exercir el seu dret a vot. Un total de 893 persones ferides i més de 300.000 euros de desperfectes, bàsicament en escoles.

La repressió policial violenta ha provocat una repulsa total de la societat catalana, que ha vist com s'esclafaven els seus drets. Ara ja no era dir sí o no a la independència, o defensar o no el dret a decidir el futur del nostre país, ara anava de recuperar els drets civils que s'han vulnerat.

La resposta a la barbàrie policial ha posat en alerta el poble de Catalunya, i les entitats ANC i Òmnium, els partits sobiranistes, els del dret a decidir, els sindicats obrers i estudiantils, entitats i associacions de tota mena van formar una Taula per la Democràcia i van convocar una «aturada de país» per al dia 3 d'octubre.

Moià es va llevar el dimecres dia 3 silenciosa i boirosa, amb els carrers buits, les botigues tancades, les escoles i l'institut buits, la gent a mig gas. Mai a Moià no s'havia vist aquesta unanimitat.

A la tarda, les entitats i partits moianesos compromesos amb el referèndum i tot

un ampli ventall de voluntaris organitzaren la convocatòria per a les sis davant de l'ajuntament, on s'aplegà moltíssima gent. Mentrestant, a l'esplanada de baix del parc municipal un seguit de tallers elaboraven pancartes amb diversos lemes reivindicatius i de denúncia, i a les sis tothom cap a la plaça de Sant Sebastià. La marxa l'obrien dos jeeps de l'ADF i un seguit de tractors de la Unió de Pagesos; tot seguit, una pancarta amb el lema «Els carrers seran sempre nostres», un seguici de representants dels municipis del Moianès amb les seves banderes —que després es col·locaren al balcó central de la Casa de la Vila— i una quantitat de gent amb estelades, senyeres i pancartes que pujà des de la carretera de Manresa, per l'avinguda de la Vila, la baixada del Mestre i el carrer de la Cendra.

Tancava la marxa el camió dels Bombers. Finalment, la plaça s'omplí de gom a gom amb una munió de moianesenques i moianesenques (entre 1.800 i 2.000) que secundaren l'aturada i la concentració. Un fet mai vist. Emocionant!

Es llegí el manifest de repulsa a la violència dels cossos de seguretat de l'Estat, fent un clam per la llibertat i la democràcia, un text que seria llegit en totes les concentracions dels municipis de Catalunya. Es tancà la concentració cantant els Segadors. Una segona jornada històrica a Moià i a Catalunya en pocs dies.

VIVÈNCIES 1-0

Crònica d'unes setmanes decisives

Marc Capdevila i Riu

El diumenge 1 d'octubre, una mica abans de les nou del vespre, acabem el recompte de l'última mesa: el resultat quadra: mateix nombre de vots que de votants. Aplaudiments, somriures de satisfacció, la gent ja no guarda silenci, s'han d'acabar les actes i desar-les totes juntes.

Durant tot el recompte, la plaça del Pare Sagrera ha estat plena de gent. De tant en tant sentíem algun càntic, però el cansament acumulat dels darrers dies passava factura. Amb l'Ignasi i la Susanna fèiem competicions a veure qui cantava els «10!» més ràpid. Mirades, somriures i tornem-hi amb el recompte.

Un cop acabada tota la feina reglamentària pugem al primer pis de la biblioteca, portem les urnes, el tresor més ben guardat de les últimes setmanes. Surten els presidents de cada mesa a dir el resultat. Tothom hi afegeix unes breus paraules, l'ocasió s'ho val. Acaba els parlaments del personal tècnic el Joan, el CEM (coordinador electoral municipal) del referèndum a Moià. Mentre parla, la plaça escolta: ell està content, s'ha fet bona feina malgrat els entrebancs.

Finalment sortim la resta al balcó, partits i entitats. Parla el Dionís, la plaça crida, i acabem la comunió popular amb uns Segadors impressionants. Emocions a flor de pell, hem acabat una jornada, aquesta sí, històrica.

Abans de baixar fem broma amb les urnes —«qui se les queda?»—, abraçades, més somriures, felicitacions, llàgrimes, plors, records... Han entrat amics i companys, tothom expressa com pot els sentiments. Ens abracem amb la Noe i, ara sí, els ulls se m'entelen.

S'han acabat les vacances i tot seguit m'incorporo de ple a les reunions de la

Campanya del Sí, com a president d'ERC a Moià. Aquest any per motius personals he estat més desconnectat de l'ANC: alguna reunió, alguna estona a les parades i poca cosa més.

Falten alguns dies per a la Diada, el Jordi coordina la campanya conjunta al Moianès, s'ha organitzat una campanya conjunta amb un mateix format de cartells. Costa decidir, molts pobles, molta gent, els últims preparatius de la Diada, i ahora planejar tota la campanya.

Arriba la Diada. A Moià comencem d'hora. Tornem a pujar al Grony, com ja fa una pila d'anys. En aquesta ocasió hem convidat la revista LA TOSCA. La gentada és considerable. Baixem ràpidament per anar a l'ofrena floral a Rafel Casanova, aquest any amb un canvi de format per donar-li aire. El típic repartiment de rams —«tu quin portes aquest any? Ens falta algú per...»— és normal quan molts estem en diversos llocs.

I un cop més, cap a Barcelona falta gent. El Roger no volia venir, li feia mandra, una mica com a tots. Baixem amb cotxe, amb amics, i va tot perfecte. No hem de córrer, de seguida tenim ombra i a esperar... vinga a esperar la lona per a canviar-nos la samarreta! Què deuen pensar a fora d'aquestes *performances* que fem cada Diada?

Sense temps per a reposar, aquella setmana tenim reunions cada dia, i mentre Policia i Guàrdia Civil van buscant urnes i paperetes, comença el tancament de webs, però per cada web que es tanca se n'obre una de nova amb el mateix contingut.

Comencem els actes de la campanya a Moià. Divendres ve el conseller Forn, i dis-sabte un acte de la República de les Dones, on totes les ponents són del sexe femení.

Capçalera de la manifestació, amb els alcaldes amb les banderes dels seus pobles (fot. Xavier Rius)

Seguint la interlocutòria del jutge, la policia municipal retira els cartells de la CUP el diumenge a la tarda. A partir d'aquell moment, la campanya s'accelera a Moià. Encara no ho sabem, però aquell acte serà l'inici d'una activitat frenètica que, mentre escric aquesta crònica, encara no s'ha acabat.

«A més repressió, més cartells.» La frase d'un tuit del Dionís inundarà la xarxa i farà que més de cent moianesos vinguin a l'encartellada organitzada d'un dia per a l'altre. Aquest és el primer dels molts cartells que ens fa l'Eudald i que distribuïm per les xarxes. Enganxem prop de mil cartells per tot Moià i, malgrat les instruccions, alguns acaben en llocs no desitjats. No passa res; ja estem al cas que tocarà fer una desencartellada popular també per a netejar el poble.

Després d'un vespre llarg, l'endemà al matí, 20 de setembre, els cossos de seguretat entren a diverses seus de la Generalitat i detenen més d'una desena de persones. També entren en empreses privades, impremtes i centres de telecomunicacions. Aquell dia el Gobierno de España assegura haver desarticulat el referèndum en requisar sobres, papernetes, fulls de cens i notificacions. També asseguruen haver anulat el programa informàtic que hauria de permetre el recompte.

S'organitza una concentració a Barcelona i es fa una crida general amb el lema «Defenseu la Democràcia». La concentració es fa multitudinària i se'n comencen a organitzar d'alternatives a les places dels ajuntaments. Aquest dia també toca estar enganxat al telèfon.

Tenim un important acte a Moià i les notícies són confuses, no sabem si tindrem ponent o no. Havia de venir el Lluís Salvadó. Tres dies abans excusa la seva presència i tots n'entem els motius. Finalment tampoc no hauria pogut venir: va ser un dels detinguts.

Ens resistim a convocar una concentració a Moià i enviem a Barcelona tothom que pot anar-hi. Es cancel·la oficialment la campanya pel Sí per reforçar la convocatòria de les protestes. Finalment, i per donar sortida al clam popular, a les cinc de la tarda iniciem una cadena de whatsapp convocant concentració a Moià a les vuit. Parlem amb el Dionís (ERC), la Maria (PDeCAT) i el Dídac (CUP) i seguidament passem el missatge i s'escampa de forma viral. Aquest procediment és el que utilitzarem a partir d'aleshores. A qualsevol fet, resposta ràpida. Coordina l'ANC, cartell de l'Eudald, vist-i-plau dels partits i cap a la xarxa.

La resposta torna a ser espectacular. Ens ha agafat desprevinguts i hem de llegir el manifest, a crits, sense equip de so.

Després d'una llarga nit, l'endemà toca tornar a la normalitat i es reprenen tots els actes de la campanya. Per la nostra part, en una reunió a Can Carner perfilem tots els detalls de l'acte central del Moianès de dissabte. Hi intervenen representants dels tres partits polítics, de l'ANC i és presentat per la Isona Passola, amb la participació de la batucada d'Oló i un grup de músics. La gentada és impressionant, tota la plaça del CAP queda plena. Dues-centes cadires al davant, i tota la resta dreta, fins al capdamunt de les escales. Portem uns quants actes que superen les nostres previsions.

Com si no en tinguéssim prou, organitzem per diumenge un acte de la Marató per la Democràcia. També convocat de pressa i corrents, seguint les convocatòries que circulen arreu. Entre altres, es fa una bustiada popular amb gran èxit i repartim el fullet institucional, el model que s'havia requisat.

L'inici de la setmana de l'1-O és més tranquil, preparem una tercera bustiada, aquest cop només amb membres de l'ANC i alguns voluntaris.

S'acosta el dia clau i encara hi ha moltes incerteses. Fem reunió conjunta d'entitats i partits per rebre els detalls del referèndum. Som a dimecres, per les xarxes es multipliquen les crides a apuntarse a llistes de difusió segures, que donen detalls del referèndum, sobretot dels llocs de votació. És aquest dia quan es dona a conèixer un canal que ens canviarà el cap de setmana: Escoles Obertes. Un cop acabada la reunió decidim reprogramar la reunió de l'ANC de Moià i convocar una assemblea oberta al poble per a l'endemà.

Som dijous, es nota que ens acostem a la data, tot comença a bullir. Durant el dia ja hem rebut propostes de la gent per a acampar als llocs de votació. Ens emplacem al vespre a l'assemblea oberta, encara no hi ha una instrucció clara, hi ha recança a ocupar els col·legis. Quedem un quart d'hora abans amb el Jordi i el Pere per comentar com enfoquem la reunió. Avui hem preparat equip de so. Veient la gentada que ve, traiem bancs del Cau i els posem a la plaça. Repetim les instruccions que ens havien donat el dia anterior i demanem a la gent que s'apunti per torns per a assegurar, sempre, una massa crítica davant els col·legis electorals. Des-

prés d'algunes preguntes, un parell de grups de voluntaris ja parlen de defensar els col·legis la nit de dissabte a diumenge. Fem un parell de grups i quedem que buscarem voluntaris. El fet que tinguem dos col·legis electorals ho complica bastant, haurem de doblar tot el que preparem.

Ens llevem amb les notícies que moltes Ampes comencen a preparar activitats. Després de molts missatges i trucades amb l'Ampa i la regidora convoquen una reunió a la tarda per preparar-ho. Quan rebem el missatge d'Escoles Obertes és la confirmació que cal tirar pel dret. I és en aquell moment que comença el llarg cap de setmana del referèndum.

Em truca la Noe quan surt de treballar, li han saturat el grup de l'Ampa amb els whatsapps, li ho explico tot i quedem a l'escola a quarts de cinc.

Arriba el Martí, em ve a veure a la feina, parlem dels comitès de defensa que s'han organitzat a l'àrea metropolitana. Ell i l'Eudald es quedaran a la biblioteca, convocaran assemblea i organitzaran activitats culturals tot el cap de setmana.

Som a l'escola, hi ha molts pares i mares de l'Ampa. En un quart d'hora fan un programa d'activitats, organitzem àpats de carmanyola, un missatge per compar-

Acte central de la Campanya pel Sí, a la plaça del CAP de Moià (fot. Josep Font)

tir per whats, i un programa per imprimir i penjar a les xarxes. Ja està en marxa el dispositiu Escoles Obertes, aquesta nit hi haurà sopar i dormir als dos centres electorals de Moià, i ja no en marxarem fins diumenge a la tarda.

Durant el dissabte se succeeixen els esdeveniments. Durant el matí no hi ha gaire gent, però suficient per a complir quan arriben els Mossos a aixecar acta. Després d'un dinar popular, a la tarda tot s'anima. A la biblioteca les actuacions musicals fan omplir l'improvisat amfiteatre i, després del ruixat, a l'escola molta canalla juga al pati i mira titelles.

Comencem a fer llista de gent per a dormir. Avui va de debò. Tenim força gent, però de tota manera fem una crida a omplir les portes dels col·legis el diumenge a les cinc de la matinada. A l'escola dormirem al pavelló i un grup reduït intentarà dormir al lloc de votació. Abans de sopar es comenten els últims detalls del funcionament del referèndum. Hi ha canvis que obligaran a treure del llit algunes persones. La implicació de tothom ho fa tot molt fàcil i abans d'anar a dormir està tot preparat.

A la biblioteca la nit és més animada: música, guitarra, cançons. Quan tanca el Tosca, el Marc els envia tots amunt.

Sona el despertador, les 4:40. Al pavelló, dormint sobre matalassos o aïllants, hi han passat la nit unes quaranta persones. Es van encenent llumetes de mòbil que utilitzem com a llanterna per a llevar-nos. A càmera lenta tothom va endreçant les seves coses, guardem sacs i un grup comença a netejar el pavelló. Surto al pati, a mesura que m'acosto a l'entrada es percep una remor a fora. Quan hi arribo, la sorpresa és molt agradable: ja hi ha més de cent persones.

Arriba el Marc a fer la xocolata, després de tancar el Tosca; no ha dormit, però es veu fresc: «Començo a preparar-la?» Arriba un cotxe, baixa el Miquel, porta sis caixes de crusants acabats de fer. N'agafo un i continuo. Em quedo amb les ganes de comptar-los, però crec que n'hi havia més de dos-cents. Al cap d'una estona serà el Xavi qui ens portarà ensaïmades.

Parlem amb l'Albert i el Micki, faran un cafè i començaran a desembarassar la seva zona dormitori. L'hem de deixar a punt per a quan calgui preparar la zona de votació. Parlem amb els de la biblioteca, tot ok, molta gent arreu. El matí s'ha llevat tranquil, no es coneixen incidents enlloc.

Arriben la Maria, la Montse i la Mercè. Es tanca l'escola i a fora cada cop hi ha més gent. A dins també.

Són quarts de vuit, surto a explicar les últimes indicacions rebudes, que fan referència a protegir els col·legis, mantenir un nombre alt de persones i utilitzar la resistència pacífica. Ens confirmen que tindrem patrulla dels Mossos tot el dia.

Uns moments després sabem que ja tenim les urnes a l'escola, i la gernació esclata en un gran aplaudiment, tot i el punt de decepció per no haver-les vist entrar. L'expectació creada per les urnes ha estat màxima. Aquest serà un dels operatius a explicar d'aquí a un temps: s'han pogut comprar, guardar, distribuir i portar fins als col·legis sense ser interceptades.

Encara ens queda una sorpresa: el Govern es treu un as de la màniga, i davant l'ofensiva que es prepara, que impedirà votar normalment en molts col·legis, ha establert un sistema de votació amb cens universal; es podrà votar en qualsevol centre electoral, amb una aplicació que evita que es pugui votar dos cops.

A l'interior de l'escola i de la biblioteca està tot a punt, el CEM i els RA (responsables d'administració, un per cada col·legi) ultimen els últims detalls. Poc abans

de les nou comencen els problemes. La xarxa wifi segura que havíem creat la nit abans, ja ha sigut atacada i deixa de funcionar. Passem a operar agafant el senyal dels mòbils, però els problemes continuen, ara per culpa de la web, que també és atacada. El primer atac de l'Estat ha sigut devastador, ha aturat tots els dominis d'un conegut servidor europeu, fet que provoca el caos en moltíssimes aplicacions, que, tot i no tenir res a veure amb Catalunya, deixen de funcionar.

El Joan, el Dionís, el Martí, l'Agustí, la Laura, tots pendents del telèfon de suport. Els donen noves IP (identificadors de pàgines web) i contrasenyes segures, però tornen a caure. L'atac és descomunal.

A fora demanem paciència i tothom ho entén. Comencen a arribar vídeos de les primeres càrregues policials. Són molt violentes i provoquen cares de rebuig i indignació a tothom qui les veu.

Rebem un avís per al grup de coordinació: els Mossos han arribat a diferents pobles del Moianès, i ara arriben a Moià. Toca primer a la biblioteca i el Dionís surt disparat cap allà. Tot correcte: degut a la gentada que hi ha és impossible que puguin actuar. Pocs minuts després arriben a l'escola. Em presento, m'agafen les da-

A punt per a l'encartellada col·lectiva (fot. M. Capdevila)

A quarts de sis del matí, davant del col·legi electoral de l'Escola J. Orriols (fot. Mireia Cañas)

des i ensenyen l'ordre de precintat l'escola i requisar tot el material relacionat amb el referèndum. Amb un to cordial avalu-em la gentada que hi ha. «Tres-centes persones?», pregunten. És difícil de dir, a dins tots els passadissos són plens. M'informen que no poden complir l'ordre, però que es quedaran tot el dia, i si en algun moment poden actuar sense posar en perill la convivència, ho faran. Estem comentant distesament els diferents dispositius del dia, quan arriba el Dionís corrent, vermell i esbufegant per prendre el control de la situació; és l'alcalde i és qui ha de donar la cara per tots els ciutadans.

La situació és tranquil·la a Moià, es comença a votar en algunes meses, però de seguida s'ha d'aturar degut als atacs. La ciberguerra ha de ser espectacular, suposo que algun dia també ens l'expli-caran. La gent espera, espera, la cua és molt llarga. Arriben notícies que en altres pobles del Moianès es pot votar. Algú diu que a la biblioteca sí, al mateix moment un altre diu que no. La rumorologia serà una constant durant tot el matí i provocarà escenes de tensió.

Poc després de les deu arriben els primers rumors sobre la Guàrdia Civil —«Han anat a Sant Quirze però no s'hi han quedat»—. Creix la tensió, i també els rumors. Informem la biblioteca i inten-tem confirmar les fonts. Tot és molt difícil i complicat. Parlo amb els Mossos, esve-rat. Ells no em poden dir res, no els ho comuniquen. En plena era de la informació, la desinformació és evident. Davant la inquietut general, el Dionís fa una crida a la calma: nens fora de davant de l'escola, gent gran cap a dins; la resta, una munió, fa unes passes enrere formant un bloc, la imatge per als qui la veiem de cara és espectacular.

El Dionís aconsegueix parlar, per fi, amb l'Anna, alcaldessa de Sant Quirze, i desmenteix que hi hagi passat cap vehi-cle de la Guàrdia Civil.

A la biblioteca no s'han escapat dels rumors i un veí avisa els bombers d'olor de gas. Hi van. La gent els fa fotos al camió, aturat al mig del carrer impedit el pas, així no arribarà la policia. Llavors sabem que les sirenes que han induït rumors a l'escola eren les dels bombers!

I així anem passant el matí, uns quants van a l'Estany a votar. No sabem per què, però no tenen problemes. «Sembla una fàbrica», comenta l'Albert content. Han tingut sort i no els ataquen l'aplicatiu. Hi acabaran votant més de mil persones. El Pere i l'Imma hi porten paperetes perquè no se'ls acabin.

Cap a quarts d'una, el Joan ha demanat autorització per a votar amb cens, físicament. L'únic inconvenient és que s'hauran d'entrar les dades dels votants a l'aplicatiu per a assegurar que només hagin votat un cop. El tràfec a la sala de màquines és considerable. Fa una estona que s'hi ha afegit el Lluís. Amb la seva gorra, assegut a la cadira, ajuda el Joan a restablir el servei. Tenen un cop de sort, han trobat la manera de tenir fil directe amb el centre de coordinació i els donen IP i claus noves que funcionen. Canvien el sistema de votació i tothom a votar!

Amb aquest canvi, el Joan, el Lluís i el Martí es dediquen a restablir totes les meses de Moià i després continuen amb les del Moianès. I així anar fent: a cada taula que cau, trucada, entrada de noves claus i tornem-hi.

Ens fa patir que al migdia es buidin els col·legis, fem una crida a la gent perquè ho tingui present. La gent seu, porten *tupers*, entrepans, ocupen les voreres i sembla que quedi poca gent. L'Elvira els compta: «140 més els de dins». N'hi ha suficient.

Tenim dinar de colla. Quan vam fixar el dia ningú no esperava que fos així d'accidentat. Tot el matí que el Quico prepara la paella i està esperant esdeveniments. M'escapo quan em diuen que comencen

a dinar, són les quatre tocases. Vint minuts més tard em truca el Jordi: han avisat els tractors... M'enfilo al cotxe i cap a l'escola altra vegada.

A la sala de màquines discuteixen la millor manera de protegir les urnes davant una arribada policial. L'adrenalina ens surt per les orelles. Finalment es dona l'ordre: tothom a la biblioteca! I arriba el moment èpic que molta gent recordarà la resta de la seva vida. Surten les urnes envoltades d'una gernació que les acompanya fins a la biblioteca. L'orgull de la gent en convergir els dos grups a la biblioteca és evident. Es tallen els carrers amb els bombers, el camió de porcs del Jaume, els tractors... Moià defensa el seu lloc de votació amb els mitjans de què disposa, però la gent se sent segura i capaç de tot.

Sense cap sobresalt més arribem a les vuit. El Joan anuncia que es tanca el col·legi i comença a organitzar el recom-

te. Fins que no hàgim acabat poden entrar a profanar el nostre improvisat temple de la llibertat.

Ha sigut una veritable gesta col·lectiva. Moltíssima gent s'hi ha implicat perquè tot sortís bé. Dos centres de votació, molts voluntaris. Alguns a primera fila, d'altres fent tasques sense visibilitat. I molts i molts moianesos esperant hores i hores fora els col·legis electorals, amb paciència, disposats a aguantar el que fos.

Ens mirem amb la Noe i abracem la Gemma, que està feta una mar de llàgrimes. Agafem un parell d'entrepans que trobem per allà i enfilem el camí de casa.

P.S. Es podrien escriure moltíssimes cròniques, tantes com protagonistes. Aquesta és el reflex del que vaig viure, sobretot a l'escola. Hi falten noms, moltíssims. Hi falten els noms de tots vosaltres que ho vau fer possible!

CONCURS «La qualitat és en el detall»

Us proposem un concurs per a observar millor els detalls de qualitat del nostre entorn quotidià, que sovint ens passen desapercebuts.

On és aquest element decoratiu? Fa poques setmanes ens hi hem congregat. Entre els que identifiqueu correctament on es troba aquest element del poble de Moià farem el sorteig d'un formatge de Montbrú. **Envieu la resposta a latosca@latosca.cat**, indicant nom, cognoms i número de telèfon).

El formatge del Moianès

www.montbru.com

VIDA MUNICIPAL

Els embats del govern espanyol contra l'1-O fan ajornar el POUM

Elvira Vilardell

L'Ajuntament de Moià va voler deixar clar el seu suport al Govern de la Generalitat i al referèndum en el ple del propposat divendres 22 de setembre. Els regidors van acordar suspendre l'ordre del dia com a acte de rebuig enfront de l'actuació de l'Estat. De fet, la reunió s'havia de celebrar el dimecres, però el consistori ja va decidir ajornar-la arran de les detencions d'alts càrrecs del Govern per la seva participació en l'organització de la consulta de l'1 d'octubre.

Així, doncs, l'aprovació de la proposta per a tirar endavant el POUM de Moià —el punt més rellevant que incloïa el ple, juntament amb la renúncia del regidor d'Urbanisme, Albert Clusella— va quedar prorrogada fins al ple que, finalment, va fer-se el dia 4 d'octubre, una vegada celebrat l'1-O.

Ara bé, tot i deixar «congelats» la majoria de punts de l'ordre del dia, l'ajuntament es va veure obligat a validar-ne dos per «qüestió de tempos», segons va explicar l'alcalde, Dionís Guiteras. El primer era l'aprovació del compte general de la corporació, mentre que el segon feia referència a les bases reguladores per a la concessió de subvencions a entitats del municipi. Unes ajudes que les associacions fa molt temps que esperen, ja que en el 2011 la crisi econòmica i la situació de deute del consistori van fer disminuir aquest import de manera considerable.

Un cop autoritzats els dos punts, Guiteras va cloure el ple municipal expressant el seu desig d'anar a votar l'1 d'octubre. En aquest sentit, va reiterar el seu malestar pels embats del govern espanyol i va criticar l'actuació de la Fis-

calia: «S'estan saltant tots els drets institucionals.» I és que el 13 de setembre el ministeri fiscal va ordenar investigar 712 alcaldes de Catalunya, entre ells el de Moià, per la seva col·laboració amb la consulta.

Aquesta, però, no és l'única causa oberta contra Guiteras. La Fiscalia també va presentar una querrela criminal en què acusava el batlle de desobediència, amenaces i coaccions. El motiu? Signar un decret on ordenava a la Policia Local que restituís la propaganda del referèndum que el cos havia retirat dels carrers del municipi. En l'escrit l'alcalde de Moià considerava que l'acció que havia dut a terme la policia «obstaculitzava les llibertats públiques» i significava, a més, desobeir les «instruccions legítimes» que havia donat de mantenir els cartells. Poc després, Guiteras va queixar-se en una entrevista al programa *Més 3/24* que l'Estat situés la policia municipal entre «l'espasa i la paret».

El divendres 6 d'octubre, Dionís Guiteras fou cridat a declarar davant la fiscalia de Manresa. Tot i que la seva intenció, com la dels altres batlles, era la de negar-se a declarar, el tràmit fou relativament llarg, uns tres quarts d'hora, ja que s'hi va presentar sense advocat i se n'hagué de demanar un d'ofici.

Al contrari que molts altres alcaldes, Guiteras no va voler ser acompanyat a declarar, per tal de restar importància a l'acte, com va corroborar en un tuit emès en sortir i en què deia: «Fet un simple tràmit administratiu; l'Estat llença recursos públics i fa perdre el temps a tothom; ignorem-los, els fa més mal.»

Per què Moià continua tenint un dels IBIs més alts de Catalunya?

Elvira Vilardell

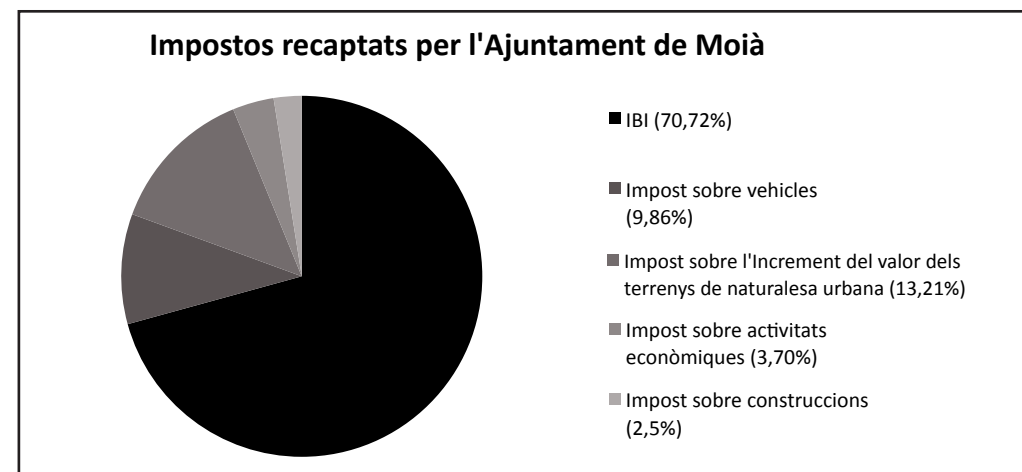
Moià se situa entre els 150 municipis —948 en total— amb l'Impost de Béns Immobles (IBI) més alt de Catalunya, segons les dades publicades per l'Institut d'Estadística en el 2016. Actualment el tipus de gravamen imposat per l'ajuntament és de l'1,005% en béns urbans i del 0,90% pel que fa a béns rústics. Si bé és cert que en el primer cas no s'aplica el màxim permès, que és de l'1,1%, també ho és que la pressió fiscal continua essent elevada: cada habitant paga de mitjana anual 511,3 euros referents a aquest tribut, una xifra de 26,7 euros per damunt de la mitjana en el conjunt de Catalunya (484,6 euros). De fet, el Moianès figura entre les deu comarques amb un IBI més car, una situació que es mantindrà de cara als anys vinents: el consistori va anunciar en el *Butlletí Oficial* d'aquest estiu que no «podia» reduir l'impost a causa de l'endeutament que arrossega.

Ara com ara aquest deute és d'uns 10 milions d'euros, segons ha explicat l'inter-

ventor municipal de Moià, Lluís Solé, a LA TOSCA.

La suma queda lluny dels més de 20 milions que l'ajuntament devia en el 2011, però encara es destina una quantitat important dels ingressos del consistori, 1,5 milions, a sufragar aquest passiu. De tots els tributs que recapta la Casa de la Vila, l'IBI és amb diferència el que aporta més diners a les arques públiques: 2,8 milions d'euros. O dit d'una altra manera, representa un 70,72% dels prop de 3,9 milions obtinguts en impostos pel consistori anualment. Així, doncs, el seu pes a l'hora de fer front el deute és cabdal.

Tenint en compte aquestes dades, no és d'estranyar que l'Impost de Béns Immobles experimentés una forta pujada en el 2009. L'ajuntament, llavors liderat per Josep Montràs (CiU), es va veure obligat a augmentar el tipus impositiu d'aquest tribut al màxim per intentar disminuir un dèficit que no parava de créixer. A aquest increment, del 0,80% a l'1,1%, s'hi va

Font: Ajuntament de Moià

Impost de béns immobles de Moià

Any	Rebut de l'IBI (quant paga cada ciutadà de mitjana)
2016	511,3 euros
2015	506,0 euros
2014	503,0 euros
2013	521,7 euros
2012	529,3 euros
2011	515,0 euros
2010	508,7 euros
2009	414,0 euros
2008	315,9 euros

Font: Ajuntament de Moià

sumar la pujada progressiva dels valors cadastrals, revisats en el 2007. Una combinació que es va traduir en factures més altes per als ciutadans —en alguns casos els rebuts es van multiplicar per tres en comparació amb els del 2008—. Tot plegat va empènyer les protestes dels moianesos i va incentivar el naixement de la plataforma Moià Diu Prou, que denunciava els «impostos abusius» i la mala gestió de Montràs.

Ara bé, quants anys més calen per a «eixugar» aquest deute acumulat del passat? Hi ha alguna data en l'horitzó per a abaixar l'IBI? Lluís Solé assegura que d'aquí a uns nou anys el deute estarà a «nivells baixos». Per aquesta raó, remarca, fins llavors serà «molt complicat» que l'ajuntament «pugui» aplicar una rebaixa considerable a aquest tribut. De moment, el que sí que ha fet la Casa de la Vila és congelar-lo per a l'exercici d'aquest 2017.

Com es calcula l'IBI?

Tal com figura en el web de la Diputació de Barcelona, l'IBI és un tribut directe de caràcter real que grava el valor dels béns immobles rústics, urbans i de característiques especials. L'import que han

de pagar els propietaris d'aquests béns es calcula principalment a través de dos factors. El primer és la base imposable de l'impost, que està formada pel valor cadastral dels immobles —valor del sòl + valor de les construccions—, fixat per la Gerència Territorial del Cadastre. El segon és el tipus de gravamen aprovat per l'ajuntament sobre aquesta base imposable.

Per posar un exemple, el propietari d'un pis a Moià amb una base liquidable de 20.000 euros, haurà de pagar 201 euros d'IBI. Un resultat que surt de multiplicar el valor de l'immoble (20.000 euros) pel coeficient fixat pel consistori, que, com s'ha dit abans, és de l'1,005% en béns urbans.

Cada deu anys, aproximadament, es fa una revisió cadastral per donar un «nou» valor als immobles dels municipis. Això no vol dir, però, que la factura d'aquest impost es mantingui estable durant aquest període. I és que després d'aquesta revisió, i per no fer la pujada del rebut tan dura, s'aplica un coeficient reductor sobre el nou valor fixat que va disminuint cada any, de manera que la factura d'aquest tribut augmenta progressivament, tal com es pot veure en la taula d'aquesta mateixa pàgina.

MOIANÈS

75è aniversari de la mort de Màrius Torres

Roser Portet

El dissabte dia 9 de setembre es va presentar el programa commemoratiu del 75è aniversari de Màrius Torres a Sant Quirze Safaja. La pluja va aigualir l'acte com el tenia previst l'organització, però hi va donar un toc intimista molt adequat per a la poesia de Màrius Torres, alhora que va emfatitzar la verdor que es troba en tots els racons del poble.

L'acte de presentació estava programat per a les cinc de la tarda i va començar amb retard. La pluja havia fet canviar d'espai de presentació, inicialment previst a l'aire lliure i que finalment va tenir lloc al Centre Cívic - Parc de l'Aigua.

L'acte va consistir en tres parts diferenciades: la primera era la presentació institucional, en la qual van intervenir, per ordre protocol·lari, l'alcaldeessa del poble, Anna Guixà, que presentà els convidats i els propòsits de la commemoració; seguidament Laura Borràs, directora de la Institució de les Lletres Catalanes; Joan Ramon Veny, director de la Càtedra Màrius Torres de la Universitat de Lleida, i, finalment, el conseller de Cultura de la Ge-

neralitat de Catalunya, Lluís Puig. Entre el públic també hi assistiren altres membres de la corporació local del municipi, de la comarca i dels Serveis Territorials a la Catalunya Central, juntament amb una cinquantena de persones.

A continuació, Margarita Prats i Salvador Escudé van conduir la lectura de poemes de Màrius Torres, que estaven previstos per a seguir l'itinerari literari, però que es van haver de recitar en el mateix local. En la lectura dels poemes hi van participar diferents veïns del poble i la mateixa Laura Borràs.

Finalment tingué lloc un concert de Meritxell Gené. Acompanyada per la seva guitarra i per a un company músic, va anar desgranant les lletres musicades del poeta que l'artista havia recollit en un dels seus treballs.

Els actes previstos per a commemorar el 75è aniversari de la mort de Màrius Torres estan previstos per als dies 5 i 12 de novembre i 13 i 29 de desembre d'enguany. Es pot trobar informació a www.santquirzesafaja.es.

L. Borràs, Ll. Puig, A. Guixà i J.R. Veny, a Sant Quirze Safaja (fot. R. Portet)

Festa Moianès 2017

Consorci del Moianès

Estem preparant la Festa Moianès 2017 que tindrà lloc el cap de setmana del 28 i 29 d'octubre a Collsuspina. Aquesta vegada seran protagonistes els camins. En aquest marc, presentarem l'obertura del traçat del camí ral de Vic a Manresa al seu pas pel Moianès.

Al llarg d'aquest primer semestre del 2017 han finalitzat les obres de recuperació del traçat, que uneix els municipis de Collsuspina, Moià i Calders. L'objectiu és la seva adequació com a camí històric patrimonial, des de la Pollosa (Collsuspina) fins al final del terme de Calders, a tocar del Llobregat, amb un recorregut de 26,6 km i una amplada mitjana d'uns 2 metres.

Entre altres objectius, es pretén promoure el turisme cultural i natural, recuperar l'antic camí ral com a element d'identitat del Moianès i preservar i rehabilitar elements patrimonials d'aquest antic camí (parets de pedra seca, enllosat, guardarodes, desguassos, creus de terme...).

La major part del traçat proposat aprofita el recorregut històric i original que el camí ral tenia i, només en aquells casos en què ha estat del tot impossible poder-lo recuperar, ja sigui per la seva desaparició física o per tenir trams de molt poca llargada que obligaven a creuar repetides ve-

gades la carretera N-141c, s'ha optat per buscar camins alternatius.

El camí ral forma part del projecte Ecomuseu del Moianès, que, liderat pel Consorci del Moianès, té com a objectiu principal difondre, promocionar i revaloritzar el patrimoni pre-industrial de la comarca. Al llarg de tots aquest anys els principals espais on s'ha actuat han estat les poues de la Ginebreda (Castellterçol), la mina i el Centre de Visitants (l'Estany), Esplugues (Castellcir), la nau vella de l'Hemalosa (Santa Maria d'Oló) i ara el camí ral de Vic.

Així, doncs, el cap de setmana del 28 i 29 d'octubre us volem convidar a la presentació de la recuperació del traçat del camí ral, amb activitats diverses com: explicació del projecte Camí Ral; xerrades sobre camins: història, usos, tipologies de camins...; històries dels camins vinculades a la formació dels pobles, les fondes i els hostals, la gastronomia...; promoció d'altres rutes de llarg recorregut que tenim o passen pel Moianès (Ronda del Moianès - GR177, Camí de Sant Jaume, Ruta de l'Abat Oliba, ruta Territoris Serens...), així com altres rutes i itineraris pels municipis del Moianès; caminada, bicicletes...; exposicions...

Procés participatiu amb els joves

Consell Comarcal del Moianès

Des del Servei Comarcal de Joventut es fa una crida als joves per a participar en la diagnosi del Pla Jove Comarcal #FemMoianèsJove 2018-2021, per a dissenyar els serveis i projectes per a joves de 12 a 30 anys a través de vuit taules participatives que es realitzaran durant

les necessitats dels joves dels diferents municipis d'entre 12 i 30 anys, així com els recursos existents i els serveis necessaris.

La importància d'un pla participatiu rau en la voluntat de poder crear les línies de treball conjuntament amb els implicats,

l'octubre i novembre a Calders (amb els joves de Monistrol de Calders i Calders), Moià (l'Estany, Collsuspina i Moià) i Castellterçol (Sant Quirze Safaja, Castellcir, Granera i Castellterçol).

També es realitzaran cinc taules participatives, que es duran a terme amb entitats, polítics responsables de joventut i professionals que treballen amb el col·lectiu jove.

Aquest pla ha de permetre detectar

en aquest cas els joves de tota la comarca, i que el pla #FemMoianèsJove sigui útil, realista i motivador.

Aquest pla serà el full de ruta de les polítiques de joventut a realitzar a la nostra comarca durant els pròxims anys i, per tant, els joves hi tenen molt a dir.

Si tens entre 12 i 30 anys #FemMoianèsJove és per a tu: volem conèixer la teva opinió!

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
 Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02

Adaptació del Centre de visitants de l'Estany per a sords

David Prat

Aquest any 2017 l'Ajuntament de l'Estany ha rebut de la Diputació de Barcelona un ajut econòmic de 750 euros destinat al foment de l'accessibilitat. Amb aquests diners s'han adaptat a la llengua de signes catalana els continguts museogràfics del centre d'interpretació.

Tots els plafons del centre tenen un codi QR que permet d'accedir als continguts adaptats, que consisteixen en vídeos, d'accés lliure al YouTube, on el text es transmet oralment, subtitulat i en llengua de signes catalana. En el web de la diputació (consulteu *La Mirada Tàctil*) també es troben els vídeos de tots els museus que ja disposen d'aquest servei (i entre ells hi ha el de Moià), però el de l'Estany és el primer centre d'interpretació local de tot Catalunya que disposa d'aquest tipus d'adaptació.

Està previst que, en una segona fase del projecte, també s'adaptin els continguts del centre de visitants per a cecs en llengatge braille.

El dia 16 de setembre es va fer la inauguració d'aquesta adaptació, però la situació de setge polític que, de feia uns quants dies, es vivia a Catalunya va obligar a canviar la llista de convidats a l'acte, perquè tant Salvador Tresserra, alcalde de l'Estany, com Dionís Guiteras, el seu homònim moianès, eren a la plaça de Sant Jaume de Barcelona en l'acte de rebuig a la persecució judicial a què estan sotmesos la majoria d'alcaldes catalans per l'Estat espanyol.

Així, doncs, van assistir a l'acte Antonio Martínez Álvarez, president de la FE-SOCA, el president del Casal Social del Sord de Manresa i Comarques, Manuel Rodríguez, el representant del Consell

Comarcal del Moianès, Eduard Guiteras (en substitució de Dionís Guiteras), el diputat delegat de Cultura Joan Josep Puigcorbó (Juanjo Puigcorbó), i el tinent d'alcalde de l'Estany, Albert Paixau (en substitució de Salvador Tresserra). Van assistir a la presentació membres de la comunitat sorda catalana i, gràcies a l'interpret que hi havia a la sala, tothom va poder seguir tant els parlaments en català com en llengua de signes catalana.

En l'acte, presentat per Marina Berdallet, els representants i tècnics de la diputació van aprofitar l'ocasió per a presentar a més a més el Mapa de Patrimoni Cultural de l'Estany, que es pot consultar en el web de l'ajuntament i en el de la Diputació de Barcelona.

Després de l'acte es va fer una visita adaptada al centre d'interpretació per a les persones sordes que havien assistit a la presentació.

ACTES I ESDEVENIMENTS

«...per mil fets, per pura lògica, i pel bé del català»

Jaume Clarà

Premi Ramon Fuster del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya (1989). Medalla d'argent de l'Ajuntament de Moià (1990). Premi Bages de Cultura d'Òmnium Cultural (1998). Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (2000). Acte de reconeixement de l'Ajuntament de Moià (2000). Premi Jaume I d'Actuació Cívica, de la Fundació Jaume I (2001). Lliurament de la «Figuereta» de Calders (2003). Miscel·lània en el seu honor de la revista *Modilianum* (2005). Premi Jaume d'Urgell a Balaguer (2008). Premi Literari Compromís de la secció del Bages de la Joventut Nacionalista de Catalunya (2010)...

Sumen ja un bon nombre els actes de reconeixement que el nostre convilatà —i company de redacció de LA TOSCA— Josep Ruaix ha rebut per la seva obra en favor de la llengua catalana en un sentit ben ampli: des de les iniciatives per a facilitar l'ensenyament del català en les èpoques difícils de la dictadura (amb les famoses

fitxes que el donaren a conèixer) fins a les tasques d'estudi aprofundit sobre gairebé tots els aspectes de la nostra llengua (que l'han convertit en un dels lingüistes del país que en té un coneixement més ampli i global), passant per un reguitzell de tasques de divulgació, assessorament, didàctica, traducció, edició, etc. Ruaix, bo i reconeixent els canvis experimentats per la societat, ha treballat sempre tenint present el llegat de Pompeu Fabra i la necessitat de garantir un ús del català com més genuí millor.

A la ja llarga llista de reconeixements se n'hi suma un altre des del propassat dissabte 2 de setembre. Un homenatge que se li va retre «a» Moià, però que no es pot considerar, pròpiament, que fos un homenatge «de» Moià a Josep Ruaix —tot i que s'hi adheriren l'Ajuntament de Moià i el de Calders, d'on l'homenatjat és rector, com també diversos familiars i amics de la vila i de la comarca—.

Precisament el fet que fos un reconei-

E. Guiteras i J. Puigcorbó

xement celebrat a Moià, però no organitzat des del nostre poble, converteix l'acte en un esdeveniment encara més assenyalat. És remarcable que els impulsors de l'acte provinguin del món universitari: dos professors de llengua de la Universitat Autònoma de Barcelona, vinculats amb la Ruta Pompeu Fabra, David Paloma i Mònica Montserrat. Ells dos, ben agombolats per un nombrós estol de seguidors ruaixians, van aconseguir que un centenar de persones es reunissin, primer a l'Auditori de Sant Josep per tal de glossar la figura del «mestre», i després, a la Torre de Casanova en un dinar per tal de celebrar-ho.

A nivell institucional foren presents en l'acte la regidora d'Educació i Divulgació Cultural de Moià, Mercè Bigorra (que excusà l'assistència de l'alcalde, Dionís Guiteras, per compromisos polítics de darrera hora); l'alcalde de Calders, Eduard Sánchez, i Lluís Cerarols, director dels Serveis Territorials de Cultura de la Catalunya Central.

Glossaren la figura de Ruaix tres deixebles seus: Joan Ferrer, professor de la Universitat de Girona, que parlà del «mite» del «Gran Ruaix», nucli aglutinador a nivell lingüístic de la per ell batejada com a

«galàxia Ruaix»; Jaume Macià, professor de l'Escola Oficial d'Idiomes, amb la seva vivència personal d'aprenentatge del català amb les *fitxes* Ruaix i posterior amistat amb qui considera el seu mestre, i, en tercer lloc, Carles Riera, desglossant una visió moianesa de Ruaix, centrada en tres actuacions: les classes de català que havia impartit a Moià, la col·laboració en les publicacions locals (en especial LA TOSCA) i la participació, mitjançant la correcció i l'assessorament, en diversos llibres de moianesencs. Tancà aquesta part de l'acte la lectura del poema *Al mestre*, escrit en forma d'acròstic i llegit pel seu autor, el calderí Josep Fàbrega.

En la part material, l'homenatjat rebé dos obsequis. El primer, en forma de llibre, a cura dels esmentats Paloma i Montserrat, titulat *La galàxia Ruaix*, en expressió manllevada de Joan Ferrer. En les 185 pàgines de la compilació, hom hi pot trobar, entre altres coses: 1) un article sobre Ruaix i la seva obra confegit expressament per a l'ocasió (Jaume Macià); 2) altres nou articles o entrevistes publicats en diversos mitjans en els darrers anys; 3) els poemes escrits per Ruaix entre els anys 1999 i 2016 per a les seves «Nadales calderines»; 4) un «Breu vocabu-

lari ideològic ruaixià», a càrrec de Carles Riera; 5) la «Bibliografia de/sobre Josep Ruaix (2006-2016)», també aplegada per Riera i que és el complement de la bibliografia publicada en el número miscel·lani de *Modilianum*; 6) trenta-tres «Paraules d'afecte» escrites per amics i deixebles de Ruaix.

El segon obsequi era un versió ampliada de l'*Auca de Josep Ruaix i Vinyet, bon gramàtic, escriptor, de Calders senyor rector*, amb text de Joan Vilamala i il·lustracions de Toni Donada.

Finalment fou el torn de Ruaix. Un parlament de cloenda que estructurarà a partir de set conceptes que comencen amb cada una de les set lletres que formen la paraula GRÀCIES: *Gran Fabra, Resiliència, Amistat, Català, Institut d'Estudis Catalans, Església, Servei*. Uns conceptes en què sobresortiren les dues grans vocacions de Ruaix —la llengua catalana i l'Església—, els eixos que han marcat la seva vida.

Un acte més, per tant, organitzat per a reconèixer la trajectòria de Ruaix en el camp de la llengua. Un acte important d'homenatge per part de membres de la comunitat universitària catalana, de deixebles de la tasca formativa de Ruaix, d'amics incondicionals... Tots ells sempre a l'espera d'altres reconeixements que molts creuen —creiem— que haurien d'arribar.

En paraules de Jaume Macià: «A hores d'ara no s'entén com un referent cultural i lingüístic tan de primer ordre no hagi estat investit doctor *honoris causa* per alguna universitat o no hagi rebut encara el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Seria un veritable honor per a tots els catalanoparlants, de Salses a Guardamar i de Fraga a l'Alguer.» O en els versos de l'auca de Joan Vilamala: «A la Secció Filològica, / molts l'hi trobem a faltar: / per mil fets, per pura lògica / i pel bé del català.»

3. De petit va als Escolapis a aprendre de lletra i més: hi comença a agafar el llapis i despunta entre els primers.

10. Mentrestant, les seves fitxes es van escampant arreu, tant o més que unes salsixes que estiguessin bé de preu.

24. Per això, amb molta eufòria, li diem fent-li costat: Pep Ruaix, has fet història, gràcies pel que ens has dat!

M. Montserrat, Ll. Cerarols, J. Ruaix (amb l'auca i el llibre), M. Bigorra, E. Sánchez i D. Paloma (fot. Racòrds Fotografia)

Vinyetes de l'auca de Vilamala i Donada

Actes de la Diada 2017

Roser Portet, Elisa Roca

Acte al Grony

Enguany LA TOSCA ha estat l'entitat convidada pels Amics del Grony per celebrar plegats la commemoració de la Diada al cim del Grony.

Com cada any, caminant des de diferents punts del terme municipal de Moià es pujà al Grony on es van aplegar un centenar de veïns. A les deu del matí es va canviar l'estelada malmesa per una de nova i van tenir lloc els habituals parlaments: després de la presentació dels membres dels Amics del Grony, les representants de LA TOSCA van agrair que ens hagin convidat, amb motiu de celebrar la nostra revista els setanta anys de publicació. Es va recordar la seva trajectòria, el naixement de la qual estava emmarcat en unes circumstàncies històriques ben diferents de les de l'actualitat, en ple franquisme, un moment en què un grup de vilatans de Moià, interessats per la cultura, que estimaven el nostre poble de Moià, amb un interès per conèixer-lo i per conèixer la seva gent, va arrencar la publicació del

que es va convertir en crònica i memòria del que s'hi esdevenia, mes a mes durant tots aquests anys, sense interrupció.

Fa cinc anys i mig, a principis del 2012, part de l'equip de redacció de *Modilianum* va entomar la publicació de la revista, amb l'interès d'arribar a tothom. Es va aprofitar l'avinentsa per a demanar la col·laboració per a fer-nos arribar aquells fets destacables perquè puguin quedar recollits en la publicació. Naturalment hi va haver un agraïment als nostres lectors per la seva fidelitat: sense vosaltres no hauria estat possible el 70è aniversari de LA TOSCA.

Una vegada acabat l'acte, els assistents van emprendre la marxa de tornada per seguir la commemoració i l'ofrena floral de la Diada a Moià i preparar-se per a anar a la manifestació organitzada per l'Assemblea Nacional de Catalunya a Barcelona, on s'havia de ser a les quatre de la tarda.

Com cada any, l'acte reivindicatiu de la Diada a Barcelona va comptar amb una bona assistència de moianesos.

Ofrena floral a Rafel Casanova

A un quart d'una començava amb puntualitat l'ofrena floral davant el monument de Rafel Casanova. Totes les entitats del poble, ajuntaments del Moianès i altres institucions com el Consell Comarcal van dipositar els seus rams de flors davant l'estàtua per commemorar la Diada. Acte seguit l'alcalde Dionís Guiteras i el conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Carles Mundó, varen fer sengles discursos molt aplaudits per tots els presents.

La gran sensibilitat identitària d'aquests darrers anys, la lluita pacífica per mantenir-la i el repàs dels esdeveniments polítics i socials que han anat succeint al nostre país van ser l'eix central de les seves paraules. Esmentar que el conseller convidat va ser rebut i acompanyat des de l'ajuntament pels geganters i grallers de Moià i els Falcons de Castellcir. Per finalitzar l'acte, i després d'emplaçar la gent a omplir els carrers de Barcelona, es van cantar els Segadors amb l'acompanyament musical de membres de l'Orquestra de Collsuspina.

L'Escolania de Montserrat actuarà a Moià a benefici de Càritas

Josep Riera

El dia 15 de desembre d'enguany, a dos quarts de nou del vespre i a l'església parroquial de Santa Maria de Moià, l'Escolania de Montserrat oferirà un concert solidari a benefici de Càritas. Des de LA TOSCA agraim a la direcció de l'Escolania de poder gaudir, tots els moianesencs d'aquest cor de primeríssim nivell, reco-

negut a casa nostra i arreu del món.

L'Escolania de Montserrat és una de les escoles de música més antigues d'Europa. Ja en el segle XIII apareix en el monestir benedictí i santuari marià de Montserrat un petit grup de nois que per mitjà de la pràctica del cant i de diversos instruments musicals estan al servei

Participants en l'acte del Grony (fot. Aina Costa)

L'Escolania de Montserrat

d'aquest lloc tan singular. Al llarg dels segles han sorgit compositors i intèrprets remarcables de l'anomenada Escola Musical Montserratina.

Sota la direcció i llarg mestratge (1953-1997) del P. Ireneu Segarra, l'Escolania va internacionalitzar-se, enregistrant nombrosos discs i començant a participar en festivals o fent gires de concerts a molts països. Els darrers anys, l'Escolania ha cantat a Estats Units, Xina, Itàlia, Alemanya, Rússia, Hongria, Suïssa, Bèlgica, França i Polònia, a més de nombrosos concerts a Catalunya. Ha enregistrat els CD's: *In Montibus Sanctis*, amb obra coral de Bernat Vivancos, i *Moreneta en sou*, amb poemes de Jacint Verdaguer musicats pel beat Àngel Rodamilans.

Actualment l'Escolania està formada per més de cinquanta nois, de nou a catorze anys, procedents de tot Catalunya. Durant els anys que estudien a Montserrat fan els darrers cursos de Primària i els primers de Secundària. El fet de ser uns deu o dotze alumnes per curs permet d'oferir-los una educació molt personalitzada. Aquests darrers cursos s'ha inten-

sificat molt l'ensenyament de l'anglès i la presència de les noves tecnologies a classe. Al matí fan els ensenyaments generals, i a la tarda els estudis de música. Cada escolà estudia dos instruments: el piano i un segon instrument a escollir, a més de llenguatge musical, orquestra i, no cal dir, el cant coral, que constitueix l'especialitat de l'Escolania.

La majoria dels escolans quan deixen Montserrat continuen els estudis de música. Sobretot en les darreres dècades, alguns destaquen professionalment com a cantants, instrumentistes o directors.

La finalitat de l'Escolania avui, com en segles passats, és la participació diària en la pregària del santuari, juntament amb la gran afluència de pelegrins de tot el món.

És també funció de l'Escolania la difusió de la música sacra, tant d'autors propis (Escola Montserratina) com de compositors internacionals.

A través del cant, els escolans són missatgers de pau i de bellesa. Amb el llenguatge universal de la música traspassen tota mena de fronteres i parlen directament al cor dels qui els escolten.

LES ENTITATS INFORMEN

Projecte «T'acompanyem?», de l'HRVM

Hospital-Residència de la Vila de Moià

Després de molts anys d'atenció a les persones, l'equip del Hospital-Residència de la Vila de Moià va detectar la necessitat d'oferir als seus usuaris i famílies la possibilitat de formar part de grups terapèutics específics per tal d'oferir una atenció més humana, personal i íntegra. Així va néixer el nostre projecte «T'acompanyem?».

Aquest projecte està dissenyat per a dur-se a terme dins el marc de la pròpia residència i així es farà al llarg d'un any, gràcies a la concessió d'una subvenció de «La Caixa».

El projecte es defineix en tres grups:

1. Grup d'acompanyament a familiars de persones amb demència: En aquest grup el que es pretén és cuidar al propi cuidador d'una persona amb demència. El fet de compartir amb altres familiars els sentiments i sensacions viscuts ajudarà a reduir l'impacte que aquesta situació té sobre la salut i la vida personal i laboral del cuidador. Es treballarà per augmentar la seguretat i l'acceptació de la mateixa malaltia, reduint els sentiments de solitud, d'angoixa i de depressió, millo-

rant així el seu benestar personal i la seva qualitat de vida.

2. Grup d'atenció en el dol: Crearem un espai de trobada per als residents que han perdut un ésser estimat, que permeti compartir la pròpia experiència i trobar recursos per a recuperar-se del dolor. Que se senti acompanyat per la vivència compartida dels altres residents, però també del suport, l'assessorament i l'acompanyament professional.

3. Grup «La Caixa de vida»: A la Caixa de vida s'hi guarden tots aquells records i objectes significatius per a la persona en qüestió. Aquest material serà a la fi una eina de comunicació i interacció entre resident, cuidador, terapeuta i família.

Aquests grups són un suport social per a totes les persones que en un moment determinat de les seves vides es troben en una situació de pèrdua d'una persona estimada (mort o pèrdua progressiva —en el cas de les demències—).

Des de l'Hospital-Residència treballarem per continuar millorant els serveis i l'atenció que oferim. L'important ets *tu*, nosaltres només *t'acompanyem*.

P	E	R	O	L	R	E	S	M	O	L	L	S
V	D	J	K	O	Q	W	T	Z	V	P	A	H
Q	I	W	X	P	T	M	R	E	N	M	T	S
L	L	O	S	S	A	L	E	R	A	Z	I	C
I	W	L	C	M	L	Q	S	G	E	C	Z	E
V	A	A	X	M	V	A	P	O	M	A	Q	T
W	T	T	S	T	E	S	E	V	E	L	L	S
V	I	E	Y	K	N	Y	U	L	P	D	L	A
V	M	R	F	H	T	N	S	S	O	E	X	M
W	R	A	Q	S	A	K	Y	N	X	R	O	E
Q	A	P	M	O	L	I	N	E	T	A	Z	L
Z	M	G	V	T	L	O	T	I	Y	N	Y	C
B	O	T	A	X	Q	T	O	R	R	A	P	A

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

Estris de cuina de pagès

Busqueu el nom de tretze estris de cuina de pagès. Podeu trobar els noms a la pàgina 50.

Fot. HRVM

Biblioteca de Moià

Durant tot el mes de setembre la biblioteca va acollir les fotografies que l'ONG Fundació PROIDE-Bages té dedicades a diversos projectes en l'àmbit de l'educació. *Elles també hi tenen dret* és una mostra d'imatges de nenes i dones de Madagascar, amb el rerefons de la pobresa per la manca d'accés a l'educació.

El 15 de setembre es va fer una xerrada-concert per a presentar el llibre *Espiritualidad transreligiosa*. El seu autor, el doctor en filosofia Vicente Merlo, planteja la possibilitat d'una actitud espiritual lliure de tota identificació amb una religió determinada. Ni el materialisme científic ni la religiositat tradicional satisfan a molts buscadors d'un sentit de la vida. L'acte va comptar amb l'acompanyament musical de la violinista Èlia Bastida.

La tertúlia literària de setembre, conduïda pel traductor Albert Torrecasana, va tractar del llibre *Manual per a dones de fer feines* i de la seva autora, Lucia Berlin.

El 26 de setembre, la Biblioteca de Moià va participar a la Viquimarató de les Biblioteques Bages-Berguedà i Moianès

sobre patrimoni arquitectònic local, a la Biblioteca de Navarcles. Es van actualitzar dos articles, sobre «Les Cases de Ferrerons» i «La Granoia».

Aquest mes d'octubre tornen les converses en diferents idiomes. El dilluns en francès i el dimarts en anglès i alemany. El preu de la inscripció és de 3 euros, donatiu per a la Comunitat dels Avets. Imprescindible un nivell de conversa.

Cal remarcar que l'1 d'octubre la biblioteca va ser col·legi electoral. En anteriors eleccions l'edifici del Cal Cristo ja havia acollit meses electorals, però no la Biblioteca, espai des d'on es fomenta la participació i la llibertat d'expressió. Degut al caràcter excepcional de les votacions d'enguany, des del divendres 29 de setembre la biblioteca i tot l'edifici van estar custodiats per diversos voluntaris. Des d'aquí donem les gràcies a tota la gent que va fer possible que finalment els moianesos i moianeses poguessin exercir el seu dret a vot, i condemnem la violència exercida sobre les persones que volien votar en altres col·legis electorals.

Presentació del llibre de Vicente Merlo (fot. Biblioteca de Moià)

Museu de Moià

Nit Internacional dels Ratpenats

El Museu de Moià i el Parc Prehistòric de les Coves del Toll, amb motiu de l'International Bat Night va organitzar una Nit dels Ratpenats a Moià, el dia 26 d'agost.

Una oportunitat única per a conèixer els ratpenats de la vila i les Coves amb els especialistes del Museu de Moià, els biòlegs Iara Jiménez i Sergi Torné.

L'activitat fou un èxit rotund i hi van participar cinquanta-dues persones, quatre nens i quaranta-vuit adults. Per les característiques de l'activitat es van haver de tancar places i van quedar una vintena de persones sense poder-hi participar.

El programa va incloure, a les sis de la tarda a Can Carner, una xerrada sobre la biologia, l'estudi i la conservació d'aquests mamífers. Seguidament es va anar amb cotxes particulars cap al Parc Prehistòric de les Coves del Toll i es va fer una visita d'exploració a l'interior de la galeria Sud de la Cova del Toll i a l'entorn exterior del Parc Prehistòric per a conèixer els seus hàbitats. Es van veure pocs ratpenats, ja que el final d'estiu és una època fluixa

per a albirar-ne gaires (probablement a la primavera, època de reproducció, els ratpenats mascles i femelles estan molt més actius). Cap a quarts de nou es va tornar al nucli antic de Moià i es va fer una sessió d'albirament pel nucli antic de Moià on es van poder escoltar i veure més ratpenats, més acostumats, en entorns urbans, a la població humana.

Jornada de Treball del Sector Turístic del Moianès

El dilluns 25 de setembre, el Consorci del Moianès i el Consell Comarcal del Moianès van organitzar una jornada de treball i formació per als agents turístics del Moianès, en la qual van participar activament el Museu de Moià i la Biblioteca de Moià. Ambdós equipaments s'estan acreditant per ser PIT, Punts Informació Turística. El Museu, a més a més, s'està acreditant per a disposar del segell de qualitat turística i sostenibilitat «Biosphere», que promouen la Diputació de Barcelona i la Cambra de Comerç de Barcelona a través dels consells comarcals, en el cas del Moianès a

Participants en les activitats de la Nit dels Ratpenats (fot. Museu de Moià)

Assistents a la Jornada de Treball del Sector Turístic (fot. Museu de Moià)

través del seu ens depenent, el Consorci del Moianès. Aquests segell substituirà l'actual SICTED (Sistema Integral de Qualitat Turística en Destí), que, promogut per les mateixes institucions, s'havia implantat al Moianès des del 2011, i en el qual el Museu de Moià es va acreditar el 2013.

Unes vint-i-cinc persones van participar en la jornada, que va discórrer pel Moianès Nord. Al matí es va visitar a l'Estany el monestir, la mina i el centre de visitants. Seguidament, a Santa Maria d'Oló, les instal·lacions vinícoles i casa de turisme Rural de Vins Colltor, i l'Espai Hemalosa. Després de dinar a l'Hostal-Restaurant Santa Maria d'Oló, es va visitar el retaule barroc del església del poble vell, l'allotjament rural del Cau del Segimon, el Brai de la Salada i la casa de turisme rural Mas Torigues, on es va desenvolupar la sessió de comercialització del projecte a càrrec de Jaume León, de l'empresa Lleida i Tu.

Diagnosi del nou pla director del Geoparc

El dijous 28 de setembre, la directora-gerent del Museu de Moià va participar en la reunió de treball en la fase de diagnosi

del nou Pla Director que s'està realitzant del Geoparc UNESCO de la Catalunya Central per als pròxims anys. Ara fa deu anys, el setembre 2007, es presentava el primer Pla Director del Parc Geològic i Miner del Bages, embrió de l'actual Geoparc. La realització, coordinada per Josep M. Mata i Perelló, va anar a càrrec del Departament d'Enginyeria Minera i Recursos Naturals de la Universitat Politècnica de Catalunya. Es va presentar el desembre del 2007 i l'Ajuntament de Moià i el Museu de Moià hi van donar suport. Aquest document ha permès arribar fins avui, però ara cal un nou Pla Director que permeti consolidar, implantar i fer créixer el projecte al territori. Amb aquest objectiu, el Consell Comarcal del Bages ha impulsat la redacció del nou Pla Director, encarregada a l'empresa Quaderna, Estratègia Corporativa SLU., que durant els pròxims mesos treballarà per la seva realització amb l'objectiu de presentar-lo a principis del 2018.

Actualment Moià, és l'únic patró del Geoparc UNESCO que disposa al seu municipi de dos centres d'interpretació, els qual són el Parc Prehistòric de les Coves del Toll i el Museu de Moià-Casa Rafel Casanova.

«Espanya directo» a les Coves

El divendres 15 de setembre al vespre, en el programa «Espanya directo» de Televisión Española, tot Espanya va poder conèixer i veure l'interior de les Coves del Toll, explicat pel cap de Didàctica del Museu de Moià, Jofre Costa Rodríguez, arqueòleg experimental i codirector durant molts anys de les excavacions del Jaciment del Balma del Gai. Fou una intervenció breu, però de segur que amb un ressò a tota la península, ja que aquest és un programa molt popular. L'experiència al Moianès havia començat a la poua de la Ginebreda, on Teresa Soler, directora del Consorci del Moianès, va explicar la indústria del gel en època moderna.

Exposicions temporals

Del 15 de setembre al 4 d'octubre s'ha pogut veure l'exposició produïda per la Diputació de Barcelona *Treu-li suc a la sexualitat*. Fruit de la col·laboració entre el Museu de Moià i l'Àrea de Consum i Sanitat de l'Ajuntament de Moià, és molt recomanable per a nois i noies adolescents.

Del dissabte 21 d'octubre al diumenge 28 de gener del 2018 pren el relleu *Cants íntims, pintura i escultura*, de l'artista moianès Climent Romeu Sala, amb peces de la seva producció d'aquest 2017. Acompanyant-lo hi haurà una petita mostra de tres obres escultòriques de l'artista barceloní Luis Gueiburt.

LLETRES

Balanç

Quirze Solà

Fot. C.I.C. - Moià

A la manera de Martí i Pol

Avui diré que tot em diu adéu, que tot es va allunyant i mai no torna. Passar per l'escenari de la vida és el que he fet, amb millor o pitjor fortuna; passar ràpid com un núvol. El brot novell em mira amb deferència perquè porto el feixuc ponent damunt, a la motxilla, tot covant records: la manera encoberta de parar el temps irreversible, que no es cansa d'avisar que som grans de sorra, sempre en moviment i eterna llei mutant. La resta del camí i el nou paisatge ja no em complau; sovint miro endarrere. Vindrà l'ensopegada, mes llavors, conformat, sols espero diluir-me al fons de la matèria i l'espai.

INDRETS

Viladrau

D. Fonts

Viladrau és un poble no gaire lluny del nostre, ple d'arbres i aigua a desdir. Hi ha moltes fonts que ragen sempre. Per exemple, la de les Paitides. No s'hi pot arribar amb cotxe, però el camí és bonic. També hi ha un parc amb gronxadors per a la mainada.

Era dissabte. A les quatre de la tarda, l'equip de futbol del Moià jugava amb el Viladrau, i hem anat a veure'ls. L'herba del camp era natural. Que preciós que l'hem trobat! En un costat, una barana plena d'anuncis i la pissarra per a marcar els gols. Uns pollancre i un rec que passa per sota on a vegades els queia la pilota; però uns homes deien que feia pocs dies que l'havien netejat. El camp era net i ben arreglat.

Han començat el partit i el Moià perdia per 1 a 0, però a la segona part el Moià ja guanyava per 1 a 2. A l'hora del descans un nen petit, que potser tenia poc més d'un any, ha sortit al camp darrere una pilota. Reia i mirava la gent. Tothom se'l mirava... feia una gràcia!

Els jugadors del Viladrau anaven de color blau i l'entrenador també. I el del Moià groc i negre, igual que els jugadors. Però el més divertit de la tarda ha estat que jo tenia set i he dit a l'Imma que anés

al bar, que el teníem allà mateix, a comprar una ampolleta d'aigua. I el senyor del bar li ha dit: «D'ampolles no en tenim. Si vols un got?» I ella: «És igual, quant val?» I l'home: «Res, a Viladrau no la fem pagar, l'aigua.» Que bona gent! Entre una cosa i l'altra hem passat una tarda ben divertida.

Viladrau (fot. Immaculada Riera)

De Moià a Sant Jaume de Galícia a peu, a la tercera va la vençuda? (3)

Manolo Gutiérrez

Segona part, Camí Aragonès

El 15 de maig deixem el Camí Català per començar l'Aragonès (170 km). És un camí molt solitari —en aquests dos camins (el Català i l'Aragonès) el màxim de persones que hem trobat en els albergs ha estat de sis o set—, per la seva duresa un trencacames, però molt bonic, singular i sorprenent, perquè t'ofereix la possibilitat de veure un munt d'impressionants monestirs, esglésies, castells... carregats d'història i on els petits pobles tenen un atractiu especial.

- Canfranc-Estació. Hem dormit a l'alberg d'una congregació evangelista. Aquesta nit han fet una representació molt bonica de la història d'aquesta estació internacional des que es va inaugurar en 1928 fins que es va tancar en 1970. Sortim com sempre a les set del matí cap a Jaca (25 km) per uns senders envoltats de molta vegetació. Hem deixat enrere els camps de cereals, som en els Pirineus, tenim al costat gairebé sempre el riu Aragó, el qual creuem en diverses ocasions per uns ponts romans molt ben conservats. L'etapa és d'un perfil de baixada. Arribem a Jaca i a la tarda visitem la catedral i les grans muralles de la ciutadella. Val la pena!

- De Jaca anem fins a Arrés (25 km). És un poble molt petit (37 habitants), com molts d'aquesta zona, amb un alberg d'uns vint llits, que, per cert, feien molt soroll quan et movies. Un altre «problema» és que aquests pobles estan tots dalt d'un turó i amb forts desnivells i, és clar, després de tants quilòmetres arribes esbufegant... Avui no estem sols, a l'alberg ens hi trobem nou persones: els dos hospitalers,

dues senyores alemanyes, un francès de vuitanta anys, que camina amb sandàlies! i que va sortir de Canfranc-Estació com nosaltres, però ell fa trossos en taxi o bus, igual que les alemanyes, un espanyol i nosaltres tres. Els hospitalers ens diuen que a la nit fan un sopar comunitari. A la tarda ens conviden a tots a un mirador dalt d'un turó a veure una espectacular posta de sol. Cada dia, quan estem caminant, veiem com surt el sol i des d'un lloc o altre veiem com s'amaga, però avui ha estat impressionant! El que vam menjar per sopar és el de menys (sopa de verdures, ous durs amb tonyina i un tros de pastís, tot fet per ells), el més entranyable va ser la tertúlia abans, durant i sobretot després de sopar; ells proposaven una frase diferent, que cada un de nosaltres llegia, i després entre tots la comentàvem; com és lògic, cadascú veu les coses des d'un punt diferent, però t'adones que la base de la vida —l'amor, la família, els amics...— és la mateixa en les diferents cultures. Aquesta nit tots vam aprendre molt del que significa el camí. Se m'oblidava que aquesta tarda ha arribat un pelegrí català i ha dormit a la mateixa llitera que jo. Sempre intento dormir a la de sota, però quan ha estat l'hora de dormir, ostres!, el paio roncava com una moto!, així que he optat per treure el matalàs al passadís fora de l'habitació... i m'he pres una pastilla. Per cert, avui s'ha mort el meu mòbil. A partir d'ara estaré nou dies sense, desconnectat, quina tranquil·litat! No podré fer fotos, però seran uns dies d'autèntic pelegrí.

- Avui hem dormit una hora més. L'etapa és curta, Arrés-Artieda (20 km). Un altre poble petit, de 81 habitants, en què

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

HORES CONVINQUDES

DIES DE VISITA

Dilluns
Dimecres
Divendres

Cristina Homs Fargas N° Colegiada: 1456 93.820.91.55 - 659.660.348

podem caminar per un tros de calçada romana i veure moltes cases de l'època medieval. Són pobles que et fan somiar en el temps! La sortida del poble ha estat dolenta, per una carrerada i uns corriols en molt mal estat (l'amic Julio ha caigut, sort que només s'ha fet una ferida al nas i unes esgarrinxades a la cara), que ens porten a una pista amb moltes pedres i, per si fos poc, el poble torna a estar dalt d'un turó. Arribem més cansats que de costum. Quan falten pocs quilòmetres per a arribar al final de l'etapa trobem més pelegrins, tres espanyols i el nostre amic francès. Al poble no hi ha bars ni botigues, però a l'alberg tenen de tot. Estem cansats i anem aviat a dormir. Ja portem uns dies de calor i ja som a la província de Saragossa.

- D'Artieda ens n'anem fins a Undués de Lerda (25 km), de 56 habitants. Ja fa tres dies que l'arribada al poble està a la part alta d'un turó, amb forts desnivells, però avui hem tingut la sort de caminar 4 o 5 km per un dels senders o corriols més bonics fins al moment. Veiem l'impressionant embassament de Yesa (10 km de llarg) i pel camí anem trobant els pelegrins que van sortir d'Artieda, cada un al seu ritme. Un

d'ells és el senyor francès, simpàtic i xerraire, tot i que parla molt poc espanyol, però es fa entendre. A dos quarts de deu arribem a l'alberg... És el més bonic i nou fins ara, amb bar-restaurant on mengem el menú per deu euros, com gairebé sempre. Aquest poble és l'últim de l'Aragó.

- Avui toca llevar-se d'hora, a dos quarts de sis. L'etapa és llarga (30 km), en direcció a Izco (Navarra), un altre poble molt petit (54 habitants). És una etapa gairebé tota plana, que transcorre per trams de pista i per bonics corriols fins a arribar al poble, no cal dir en pujada! Quan sortim el temps amenaça pluja altra vegada, però al final res de res; fem el camí amb molts núvols, cosa que agraiem, ja que el sol escalfa de valent a partir de les onze i fins a l'hora que arribem a l'alberg. En tots aquests pobles petits, els alberguistes o hospitalers ens informen de com estan els camins, de què cal visitar a cada poble, dels bars o restaurants, de l'estat dels albergs... Pel camí anem veient altres pelegrins coneguts. El senyor francès s'ha acomiadat, ens diu que fa un altre tram en bus. Continuem una estona amb un brasiler que ens deixa ràpidament, ell va a un altre ritme, al contrari

de les dues alemanyes. Van molt a poc a poc i només fan la meitat caminant, la resta ho fan en taxi. En arribar a Izco ja sabíem que no hi havia bars ni botigues, però que no tindríem problemes per a menjar i dormir. L'alberg és de vuit llits i hi ha tot el necessari. Un prepara una cosa, l'altre una altra i dinem. A la tarda visitem l'església. Gairebé cada dia fem una visita a una església, totes molt antigues i plenes d'història. Ens asseiem en un banc i, en silenci, cadascú pensa en les moltes coses que troba a faltar. Per a mi és el moment en què tinc més records de la família i de la gent estimada, i amb alguna llàgrima als ulls també dono gràcies a Déu per ajudar-me a arribar on sóc (*encara que sé, com em va dir un dia una persona, que això no funciona així*). Després tots tres ens n'anem a l'alberg a preparar l'etapa de demà. El Julio i la Rosa, com sempre, ho tenen tot planificat, una lliçó de com es fa el camí, ho he après! Avui el sopar ha estat comunitari: una sopeta de verdures i espaguetis amb carn. Som nosaltres tres, les dues senyores alemanyes i el brasiler. Un altre sopar bonic, simpàtic i entranyable, i, a l'hora de dormir, sorpresa!, les dues alemanyes, passades de pes, no poden pujar i

dormir dalt de les lliteres, així que agafen els matalassos i dormen en un racó del menjador, i al cap d'una estoneta arriben dos nois alemanys en bici, sopen i també agafen els matalassos i se'n van amb les alemanyes al menjador. Bona nit! o Gute Nacht?

- Amb un cel clar, l'etapa es presenta «fàcil». Sortim cap a Tiebas (25,5 km, 630 habitants). L'hospitaler ens anima dient que la meitat de l'etapa és molt bonica, i així és. A la sortida del poble enllacem uns 15 km per uns corriols plens de vegetació i arbres alts formant un túnel que, a part de ser espectacular, ens protegeix del sol. Esmorzem amb un entrepà pel camí (altres dies, si trobem un bar obert ens prenem una bona tassa de cafè amb llet), però els darrers 10 km han estat un trencacames i tornem a arribar al poble per una forta pujada, i amb una calor! Són dos quarts de dues, i el ritual de cada dia: a buscar el restaurant —no ha estat malament—, després una bona migdiada, la visita al poble —avui només l'església—. Més tard trobem que arriben les alemanyes (65 i 48 anys) i el brasiler (52). Un cop s'han instal·lat, ens posem d'acord i anem a comprar el sopar i sopem junts. Mentre

El Julio i la Rosa en la calçada romana

Puente la Reina

ho preparem, l'alberguer ens diu que ens portarà de casa seva una sopa de verdures feta per la seva dona. Estava, uuummm... de mort! Després de xerrar una estona (utilitzem els traductors del mòbil i per signes), cap a dormir. Avui hi ha llits de sobres i les alemanyes dormen en els llits de sota de la llitera, cap problema!

• Darrera etapa del Camí Aragonès, Tiebas - Puente de la Reina (20 km), etapa curta, plana i assolellada. Sortim a les sis per arribar d'hora. El Julio i la Rosa han d'agafar el bus a les dotze cap a Irun, el brasiler cap a Saint-Jean-de-Pied-de-Port, i demà les alemanyes fins a Pamplona. Jo intentaré arribar caminant fins al final del meu camí, a Santiago de Compostel·la. Ha estat una etapa molt bonica i sentimental i tots tres ho hem notat, hem parlat poc, amb la sensació d'estar tristos i alegres al mateix temps; teníem el cor encogit? És clar, hem estat vint dies junts i gairebé sempre tots tres sols, ha nascut més que una gran amistat, que es multiplica per la intensitat i la duresa de les etapes del camí. Avui ens hem d'acomiar, i ho hem fet amb una gran abraçada tots tres junts com si fóssim un de sol, hem plorat i rigut al mateix temps. Jo sóc molt fluix de llàgrimes..., ha costat de separar-nos. Julio i Rosa, he après moltes coses al costat vostre, però cadascú ha de seguir el seu camí. Ens desitgem

sort i... adéu! A partir d'avui ja aniré sol! Després de l'últim adéu, encara amb els ulls humits, vaig a la recerca de l'alberg municipal, de cent llits. Aquí tot canvia, el Camí Francès és sempre ple de gent, a qualsevol estació de l'any però sobretot de maig a setembre. És una bogeria la quantitat de pelegrins estrangers que hi ha: japonesos, americans, europeus... Em falten uns vint-i-cinc o vint-i-sis dies per a arribar a Santiago i, encara que surti sol, no crec que em falti companyia. Al menjador de l'alberg hi ha un autèntic pelegrí que ensenya molt orgullós un munt de credencials plenes i altres tantes compostel·lanes, tota una vida caminant. Quina enveja!

* * *

Com passa el temps, ja fa molts dies que camino. He fet dos camins impressionants, amb una gent, uns pobles i uns paisatges que et deixen una empremta inoblidable. Són molts dies fora de casa. Mai no he estat tant temps sense la meva família, amics i algú més. Això fa que cada dia, en un moment o altre, pensi en ells, i és que aquí en el camí tot es multiplica i en la meva solitud apareixen les meves nétes Martina i Berta i el meu nét Aran, i no puc amagar les llàgrimes. Aquí fas amics i més que amics, però no és el mateix, i t'adones que els necessites a tots al teu costat, i que els estimes molt, però...

DE FORA ESTANT

Kalighat

Sebastià Coll, ONG Apadrimax

La nena va agafar l'home per la mà i van marxar... La cruesa de la realitat de moltes nenes a l'Índia i altres parts del món no hauria de deixar indiferent ningú. La visita a Kalighat és demolidora.

Quan vaig informar-me sobre les tres maneres com viuen els nens més desfavorits de l'Índia i vaig veure tot el que volia dir de veritat, vaig empassar-me saliva i vaig pensar en la sort que havia tingut de no viure en les seves condicions. Jo podia escollir el menjar que volia al plat, l'hora d'anar a dormir, fins i tot la carrera que estudiar i comptar amb el privilegi de tenir una família i viure sota un sostre. Quina sort!, pensava mentre estava assegut en un graó de l'escala exterior de l'hotel.

Sincerament, aquell dia no vaig menjar; bé, només unes patates xips. El meu estómac es va tancar en veure sang, rates i tot el que mai no havia pogut imaginar.

Sí, estava a l'Índia i havia vist nens amb les extremitats amputades per fer més pena a l'hora de pidolar als turistes, nens i nenes furgant entre les escombrieries per vendre el que trobaven a les empreses de reciclatge. Només em faltava la tercera, la prostitució de nenes als barris vermells de la ciutat.

Vaig baixar a la recepció de l'alberg per una escala de fusta bastant dreta, i allà, estirat a terra, hi havia el recepcionista. Alguns dies intentava que m'expliqués coses del seu país, el de les vaques sagrades que per a mi s'havia convertit en el país de les injustícies, però aquest dia vaig interpretar que estava dormint i no vaig dir-li res. No el volia molestar, tot i que quan em va sentir, es va posar dret.

—Desitjes alguna cosa? —em va comentar mig adormit.

—Sí, vull anar al barri vermell de la ciutat —vaig comentar-li.

—El barri vermell? —em va dir després de tres o quatre vegades pensant el lloc que volia dir.

—Sí —vaig insistir.

Va deixar el bolígraf que tenia a les mans, i em va mirar fixament.

—Què hi vols anar a fer, allà? És molt perillós, saps? No hi has d'anar.

—Què vol dir que és perillós?

Em va mirar fixament i la conversa es va acabar.

No sé si s'havia enfadat, semblava molest i seriós, em va desaconsellar totalment anar en aquell lloc. Vaig donar-li les gràcies com cada dia i, sense canviar d'opinió, vaig sortir a fora. A Espanya havia vist un documental d'una noia que un dia va decidir treure dels prostíbuls les nenes que estaven a les xarxes de prostitució. Si havia vist nens en condicions lamentables, també volia veure aquest barri.

Es començava a fer fosc, així que em vaig afanyar i em vaig dirigir a la boca del metro.

El metro no era molt brut i no hi feia molta calor. Si no hagués estat perquè tothom em mirava, m'hi hauria trobat bé. Recordo que no em vaig asseure, estava agafat a la barra del metro, controlant, per a la meva seguretat, les meves butxaques, que atentament m'anava notant. Va arribar la parada número 5. Desconeixia aquella zona de la ciutat, no hi havia anat mai. Vaig sortir del metro i vaig començar a caminar. Recordo que de seguida em van venir, just al costat, uns nens molt graciosos d'uns set anys aproximadament, que m'anaven dient coses. Jo no entenia el que em deien, només compartíem somriures. No sabien anglès, però pels gestos tan evidents i presents a tot el viatge, semblava que em demanessin diners. De

 **CLÍNICA DENTAL
PUJOL**

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

sobte, una de les nenes, hàbilment, em va posar la mà a la butxaca, i va intentar treure el que hi havia a dins, sort que no hi portava res. Sentint-ho molt, vaig renyar la nena, li vaig dir que això no ho podia fer. No obstant això, després em va saber greu, em vaig posar a la seva pell: vés a saber com actuaria jo si em trobés en les seves condicions, vaig pensar.

Realment no sabia on anava, no podia demanar on era el barri de prostitutes a aquella gent. A part de no saber l'idioma, estic segur que pensarien que n'era un client i estava convençut que l'últim que volia era deixar aquesta imatge de mi a la ciutat.

Vaig començar a caminar fins que vaig veure, lluny, un centre de Mare Teresa. Vaig obrir la porta i hi vaig entrar. De seguida, just a l'entrada, hi havia una germana de la caritat. Molt curiosament vaig preguntar-li per on havia d'anar.

—Bona tarda, sis-ter, m'agradaria anar al barri vermell—vaig dir tímidament, sense voler ser malinterpretat.

—No hi has de fer res tu—em va respondre amb to despectiu i bruscat, ràpidament sense poder acabar la frase. Semblava molesta, fins i tot enfadada pel meu comentari.

—És perillós?—vaig preguntar.

—És molt perillós, hi ha gent dolenta i, a més, tu no hi has de fer res de res.

—Ho entenc. Volia conèixer amb els meus ulls aquell lloc. Si havia arribat allà

i estava tan a prop, sabia del cert que aquella nit no aniria a dormir sense veure-ho.

—Veuràs, sóc periodista i estic escrivint un reportatge sobre els drets humans dels nens i nenes de l'Índia—vaig mentir perquè m'informés.

Va fer un pas enrere i anava tancant la porta per posar fi a una situació tan incòmoda per a ella.

—Si hi vas et passarà alguna cosa; és molt perillós, no hi has de fer res.

—D'acord—vaig fer veure que em donava per vençut.

La *sister* va tancar la porta sense acomiadar-se ni desitjar-me sort. La porta va topar amb el meu peu dret i vaig sortir a fora.

Els comentaris d'aquella germana de Mare Teresa coincidien amb els del recepcionista de l'hotel i amb els dels companys de l'hotel a qui els ho havia explicat. Sabia que no era un lloc agradable, però jo, tossut de tota la vida, no els vaig fer cas i vaig anar seguint. Volia veure amb

els meus propis ulls què hi havia en aquell barri que deien que era tan perillós. No tenia por, la curiositat de saber el que hi havia em va portar a continuar.

Caminava sense rumb, no tenia ni idea d'on anava en aquella ciutat tan i tan gran, però vaig veure un home d'uns cinquanta-quatre anys amb una camisa blava i una americana ben neta, un rellotge enorme i uns texans que cridaven l'atenció entre la multitud de brutícia que hi havia en aquell lloc. Aquest home es veia

seriós, amb cara de no tenir gaires amics, amb poder econòmic i també nerviós.

Just en aquell moment, al seu costat, va aparèixer una nena de no més de deu anys. Aquella nena era preciosa. A diferència de la resta, anava maquillada, tenia els ulls verds i recordo que anava molt ben vestida i amb talons.

Em vaig posar dempeus i la imatge em va captivar. Semblava que parlessin molt seriosament d'algun tema. L'home es veia nerviós i ansiós, mentre que la nena anava fent la noia gran. De què deuen parlar?, anava rumiant. Qui deu ser aquest home?, em preguntava. Potser és famós, però què hi fa, aquí?

Al cap de deu segons, la nena va agafar l'home per la mà i van marxar.

Inconscientment, les meves cames es van moure per seguir-los fins que ja no vaig poder més. Van entrar en una mena de casa, sense finestres, bruta, com la imatge que vaig pensar que hi devia haver a dins.

Efectivament, em trobava ja al barri vermell de la ciutat. Em vaig tapar la boca amb la mà, vaig empassar saliva i em vaig quedar esmaperdut per la situació.

Aquell lloc no convidava a practicar sexe. Només persones sense sentiments podien ser clients d'aquella zona anomenada barri vermell. Els habitatges de totxos i formigó dibuixaven camins estrets que eren la zona de confort d'aquelles dones que demanaven clients i també de

moltes nenes. Els nens jugaven amb el que podien, amb rates, amb els bassals... Jo vaig ser incapaç de jugar amb ells i de mirar aquelles dones, mares i germanes de tots ells. Pensava quin era el tipus de vida que havien hagut de suportar els nens, les germanes, les seves mares i el passat i present que els esperava.

Vaig passejar per aquells carrers tan estrets, les dones em miraven assegudes en fileres esperant que algú les escollís a canvi d'unes miserables monedes. Ni tan sols les vaig poder mirar als ulls. Totes m'intentaven provocar, em tocaven i s'alçaven i reien en veure'm.

S'anava fent de nit, havia d'espavillar-me si volia veure més coses i, ara sí, no córrer perill. Vaig tenir por en aquell moment, però la curiositat va superar la por. Vaig entrar dins un carreró, on hi havia tot de dones maquillades, però a les quals el maquillatge no els cobria les faccions, que estaven lluny de la felicitat i de les models que estava acostumat a veure en

les revistes.

Recordo molt nens jugant per allà, i estic segur que les seves mares estaven a dins intentant vendre el seu cos per tirar endavant la seva vida i la dels seus fills. Tant les dones com les filles eren sotmeses a violacions diàries, de deu a quinze violacions per a tirar endavant les seves vides. Entre les dones que esperaven els seus clients vaig veure nenes petites, em refereixo a nenes d'uns dotze a quinze anys.

Fot. Masala Dabba

Fot. Cristina Mas

MOIÀ Avda. Zona Industrial, s/n Tels. 93 830 12 25 93 820 77 77 AVINYÓ Antoni Prat, s/n Tel. 93 838 72 78 SANT QUIRZE SAFAJA Ctra. de Mollet-Moià Km. 25,400	 <p>CALEFACCIONS - INDÚSTRIES AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ</p> <p>SERVEI A DOMICILI TELS. COMANDES : 93 830 12 25 - 93 820 77 77</p>
---	--

Decepcionat, trist, deprimit i feble, vaig decidir marxar d'aquell lloc tan miserable. No hauria pensat mai que això existia, no sé realment què sabia de la vida, ara notava que n'era un passota.

Amb el cap cot, vaig decidir marxar a l'hotel. Si tot això em semblava greu era perquè no hi estava acostumat, i allà em vaig adonar que era un privilegiat. De què em podia queixar ara?

Tornant a l'hotel vaig veure un grup d'homes que feien una rotllana i, al mig, hi havia un nen estirat a terra, amb el cap ensangonat. Com? Que ningú hi fa res?, vaig pensar. No vaig perdre el temps intentant comunicar-me amb aquells homes, no sabien anglès, així que era impossible. Em vaig fer un lloc davant d'aquella rotllana i vaig aconseguir tocar el nen. Vaig veure que estava conscient, però el cop al cap i la sang que li anava regalimant del front cada cop em feia patir més. Així que vaig deixar el nen a terra, envoltat per tots aquells homes, vaig córrer altre cop al centre de Mare Teresa per dir a la monja el que estava passant.

—*Què vols ara?* —em va dir.

—Hi ha un nen que l'han atropellat i s'està dessagnant, necessita un metge —sense dir-li hola ni res.

—Com?

—Hi ha un nen que s'està dessagnant, necessita un metge —vaig repetir.

La dona, amb arrugues a la cara i el

sari blanc i blau, em va dir que no era problema meu, que aquest nen tenia uns pares i ja s'espavilarien.

Quan vaig sentir aquestes paraules, incomprendibles en aquell moment, vaig entrar a dins del centre sense que ella em donés permís, i vaig cridar: *Algú em pot ajudar? Hi ha un nen que està sagnant al carrer.* De seguida van venir més germanes i els voluntaris de Mare Teresa van venir a parlar amb mi.

Neguitós i molt nerviós, anava tartamudejant i repetint el que havia dit. Necessitava algú que em vingués a ajudar.

Els voluntaris van deixar a la monja que els prohibia que anessin allà amb mi, i van sortir a fora. Vam veure el nen i que cada vegada el bassal de sang era més gros. Els voluntaris eren una parella d'Itàlia, l'home era metge i la noia infermera, així que estava en bones mans. Es van posar els guants, anaven traient el material que portaven de les seves bosses i vam aconseguir parar l'hemorràgia.

Jo vaig marxar de seguida, perquè havia quedat amb un noi d'Holanda, que vaig conèixer el dia anterior, perquè m'expliqués com funcionava ser voluntari de Mare Teresa.

Em sentia més tranquil, anava veient des de lluny com se'n cuidaven, estava en bones mans. Mai no sabré si aquell nen va sobreviure; el que si sé és que ajudar no és una elecció, és una obligació.

MISCEL·LÀNIA

La bóta del racó

Josep Canamasas

En època dels meus avis, i sobretot als pobles petits, la majoria de cases conreaven una vinya que els permetia elaborar el seu propi vi. Com que llavors els jornals no donaven per a gaire, s'aprofitava el fet de tenir raïms per a elaborar vi de postres o fer algun licor. A casa recordo que se'n feien tres: el vi *ximat*, el vi bullit i la mistela.

* * *

El vi *ximat* s'havia de consumir a l'hivern, ja que quan començava a fer més calor es produïa una segona fermentació que deixava el vi molt sec i sense cap gust especial. Per a elaborar-lo s'agafaven uns quants litres de most, es posaven dins una bóta petita, generalment d'uns trenta-dos litres, i quan aquest volia fermentar se li trencava la fermentació xarbotejant la bóta. Això calia fer-ho almenys durant una setmana. Finalment el most es posava a fermentar i ja no hi havia manera de parar-lo. Amb aquest mètode s'aconseguia un vi amb un pic d'agulla, però de manera natural, sense afegir-hi carboni tal com es fa avui en dia. Gene-

ralment es consumia a les festes o durant la matança del porc, que també era una gran festa.

L'altre vi de postres era el vi bullit. També es partia del most; es posava en una caldera d'aram i es feia bullir fins a reduir-lo a la meitat. D'aquesta reducció en dependria la dolçor que es volgués obtenir al final. Una vegada reduït es posava en una bóta i es deixava fermentar. Al cap d'un parell de mesos, quan s'havia aclarit, ja es podia consumir. Era un bon vi per a acompanyar les postres, sobretot les postres de músic.

La mistela no era tan habitual però també se'n feia en moltes cases. Barreja de most, esperit de vi i sucre, les proporcions eren una recepta de cada casa. La més habitual, per una bóta de trenta-dos litres, era posar-n'hi vint-i-vuit de most, quatre d'esperit de vi i un de sucre. Amb la fermentació sortia un licor d'uns 30° d'alcohol.

En aquella època, com que l'esperit de vi era molt barat, no suposava cap cost; avui ja no és així.

Fot. J. Canamasas

BREUS

Accions judicials sobre el deute de Moià

En el procediment 852/2012, obert en el Jutjat núm. 3 de Manresa a instància de l'associació ADMM-Moià Deute per tal d'aclarir possibles responsabilitats penals relacionades amb el deute de l'Ajuntament de Moià, després d'una investigació duta a terme pels serveis de la Guàrdia Civil s'han produït ja les primeres declaracions en seu judicial per part de les persones investigades. Concretament, han prestat declaració l'ex-alcalde Josep Montràs, l'ex-secretari de Moià Futur Manel Riera, l'ex-regidor d'Obres Joaquim Forcada, l'anterior arquitecte municipal, Josep-Lluís Gorina, l'arquitecte que va dur a terme l'ampliació del projecte del pàrquing, Josep M. Forcada, i l'ex-gerent de Moià Futur Jaume Valldeoriola. A principis de setembre també estaven cridats a declarar l'ex-secretari Francesc Armengol i l'ex-interventor i director de serveis Alfons Rossell.

Concerts

El diumenge 27 d'agost a les sis de la tarda i a l'església parroquial de Moià, l'Orquestra de Collsuspina oferí el seu ja habitual concert d'estiu i de cloenda dels seus treballs, i ja en van deu. Aquest any s'interpretà *Ull de Boira*, obra musical per a solistes, cor i orquestra, basada en l'obra juvenil *Ojo de Nube* de Ricardo Gómez, sota la direcció de Daniel Vallejo. Cal dir que el cor era format per aficionats a la música de diversos pobles del Moianès a més del cor Escolania de Castellterçol, tots sota la direcció d'Elisenda Cabero i Carles Farreras. El mateix concert s'havia fet el dia anterior, dissabte 26 d'agost, a Collsuspina.

El dia 2 de setembre a les deu del vespre, el pianista Daniel Ligorio oferí un recital de piano amb obres d'Isaac Albéniz i Franz Liszt a la primera part i *Quadres*

d'una exposició de Modest Mussorgki a la segona. El concert formava part de l'edició d'enguany del Festival Internacional de Música Francesc Viñas

El diumenge 3 de setembre a la tarda tingué lloc a l'Auditori de Sant Josep el concert del baríton Carles Pachón acompanyat al piano per Eric Ledesma Barceló, concert que s'havia ajornat arran dels atemptats terroristes a Barcelona i Cambrils del 17 d'agost. El jove baríton era el guanyador de set premis dins el Concurs Internacional de Cant Francesc Viñas del 2017, entre ells el de millor cantant català que lliura l'Ajuntament de Moià.

Exposicions

El cap de setmana del 14 i 15 de setembre a la Sala del Casal el centre d'expressió plàstica FORMA féu una exposició dels treballs dels seus alumnes.

Puntaires

El diumenge 10 de setembre al matí tingué lloc la 22a Trobada de Puntaires a Moià, organitzada per les puntaires de l'Esplai i l'Ajuntament de Moià amb la col·laboració de Gràfiques Moià.

Cultura de la Dona

La tarda del dilluns 25 de setembre va tenir lloc, a l'aula de cuina de Can Carner, un *Taller de cuina amb microones*, en què es feren quatre plats que posteriorment foren tastats pels assistents.

També ha organitzat per al dia 5 d'octubre a les cinc de la tarda una presentació i degustació de tes a càrrec de la sommelier de te Anna M. García López, per conèixer i gaudir de les propietats dels diversos tes i el seu procés de preparació.

El 2 d'octubre es van iniciar les sessions de ioga a Can Carner, els dilluns de 7 a 8, els dimecres de 4 a 5 i els dijous de 9 a 10 del vespre.

PUBLICACIONS

Llibres

Francesc Bosch Prat. *Suggeriments petris: memòries de pedreres*

Moià: Gràfiques Íster, 2017. 159 pp.

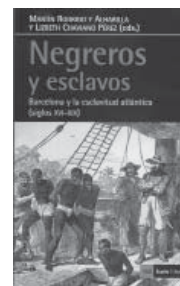
Recull de vivències personals de l'autor, nascut a Monistrol de Calders l'any 1938, amb records de la vida al poble durant la postguerra. Havent treballat una part de la seva vida com a picapedrer, en la major part del llibre fa una sèrie de disquisicions sobre el món de la pedra, en especial en l'antic Egipte.

Joan Esculies. *A la recerca de Prat de la Riba*

Barcelona: Pòrtic, 2017. 217 pp.

Nova aproximació biogràfica a la figura de Prat de la Riba, del qual enguany es commemora el centenari de la seva defunció. L'autor contextualitza i matisa l'activitat programàtica i d'actuació del primer president de la Mancomunitat i busca quin és el seu llegat en la Catalunya d'un segle després.

Martín Rodrigo y Alharilla, Lizbeth Chaviano Pérez (eds.). *Negreros y esclavos: Barcelona y la esclavitud atlántica (siglos XVI-XIX)*

Barcelona: Icaria, 2017. 246 pp.

Aquesta obra col·lectiva sobre el comerç d'esclaus a Catalunya, inclou el capítol de Xavier Juncosa i Gurguí «Jaume Torrents Serramalera, el esclavista ocult», comerciant i navilier moianès sobre el qual Juncosa ja havia publicat un article en el número 51 de *Modilianum*.

Revistes

—**La Calderina**, revista del poble de Calders, núm. 15 (agost 2017), amb 40 pàgines a tot color.

—**L'Esplai**, butlletí de l'Associació de Gent Gran de Moià, núms. 242 (setembre 2017) i 243 (octubre 2017), amb 4 pàgines cada un.

—**Cavall Fort**, núm. 1323 (primera quinzena setembre 2017), amb l'article divulgatiu «Els primers habitants de Barcelona», de M. Àngels Petit i Mendizàbal.

Diaris

Regió7

25-8-2017

«Els Mossos detenen un veí d'Artés acusat de provocar els darrers incendis al Bages. Li atribueixen dos focs al bosc del seu poble. Els Agents Rurals consideren que els de Navarcles i Calders també han estat causats intencionadament». «Deu anys compartint orquestra. El poble de Collsuspina reuneix des de l'any 2008 músics de totes les edats en un projecte pedagògic i transversal».

26-8-2017

«El baríton Joan Garcia Gomà i la clavecinista Eva del Campo, a la XV Bachiana de l'Estany».

30-8-2017

«Calders reforma la zona esportiva de la Guàrdia, que incorpora una pista de pàdel. Les instal·lacions també inclouen un espai amb màquines de gimnàstica». «El Consell del Moianès ja assumirà la plena gestió d'ensenyament de cara al pròxim curs. És l'últim servei obligatori que estava pendent de traspàs. Es posarà en marxa una oficina tècnica mancomunada i un centre d'acolliment d'animals».

2-9-2017

«Quan era petit i estava malalt, sempre demanava a la mare un paper i un llapis», entrevista a Jaume Casacuberta Roma, pintor vinculat a Moià.

3-9-2017

«Reconeixement d'un mestre de la llengua. El món de la cultura ret un emotiu homenatge a Josep Ruaix. El lingüista adverteix que cal lluitar pel català», notícia de primera pàgina, amplificada a l'interior.

4-9-2017

«Calders inaugura la nova zona esportiva de la Guàrdia, que ha reformat i ampliat».

6-9-2017

«Un senglar causa un accident lleu a Moià». «Inauguració de l'exposició "25 anys de pintura de Jaume Crespiera" a l'Estany».

12-9-2017

«"Estem convençuts de decidir el nostre futur en el referèndum". El tram de Moià va acollir manifestants de totes les comarques catalanes», dins la crònica de la manifestació de l'Onze de Setembre a Barcelona. «Calders celebra cent anys de l'arribada de l'aigua corrent al poble. Sis masies, situades al sud del municipi, han estat les últimes d'obtenir el subministrament».

13-9-2017

«Els usuaris aproven les millores en el transport amb autobús al Moianès. Coincidint amb l'inici del curs escolar, des d'ahir s'han potenciat les connexions amb Manresa i Vic».

16-9-2017

«Moià Deute calcula que la vila ha perdut un milió pel tracte a favor d'un privat. Una detallada auditoria estableix que entre el 1992 i el 2002 el govern municipal va beneficiar l'empresa gestora de l'escorxador i va causar perjudicis a l'ajuntament», notícia de primera pàgina, amplificada a l'interior. «Acte a Moià sobre les cooperatives de serveis en l'activitat artesanal».

19-9-2017

«Uns quaranta excursionistes moianesos fan el cim Gran Paradiso (Itàlia)».

20-9-2017

«La Fiscalia es querella contra Guiteras per exigir a la Policia Local retornar cartells requisats

[sobre el referèndum "il·legal" de l'1 d'octubre]. El ministeri públic acusa l'alcalde de Moià de desobediència, amenaces i coaccions».

22-9-2017

«Suspèn el decret de l'alcalde de Moià que ordenava als policies retornar cartells. El contenciós qualifica de "taxativa i contundent" l'ordre de Guiteras i la suspèn de manera cautelar».

EL PUNT AVUI+

21-8-2017

«Sibarita de la cultura», nota necrològica d'Eduard Castellet, per Montse Frisach.

22-8-2017

«L'orquestra efímera de Collsuspina. El municipi del Moianès celebra la desena edició

d'unes jornades que cada any fan néixer una nova banda. El projecte reuneix cent persones d'edats diverses i mostra el vessant més social de la música».

9-9-2017

«Sant Quirze i Màrius Torres. El municipi del Moianès dona el tret de sortida a la commemoració del 75è aniversari de la mort del poeta».

10-9-2017

«El transport públic del Moianès millora amb l'inici del curs escolar».

17-9-2017

«Deixeble de Fabra» i «L'homenatge», sengles articles de Núria Puyuelo i David Paloma, respectivament, dedicats a comentar la trajectòria del gramàtic Josep Ruaix, homenatjat a Moià el 2 de setembre.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Mia Ferrer Munill, filla de Jordi i d'Anna, dia 17 de juliol.

Erik Díaz Ortiz, fill de Carlos i de Clau-dia, dia 5 d'agost.

Arnau Clarà Rovira, fill de Joan E. i de Sandra, dia 6 d'agost.

Ona Liesa Fernández, filla de Mireia i de David, dia 9 d'agost.

Pere Fàbrega Canet, fill de Pere i de Mercè, dia 21 d'agost.

Chloe Serradesanferm Sánchez, filla de Marçal i de M. Jesús, dia 21 d'agost.

Oisín Pere Doherty-Rovira, fill de Cathal i de Patrícia, dia 31 d'agost, a Galway (Irlanda); la mare és moianesa.

Ventura Picañol Catalan, fill d'Hada i d'Edgar, dia 21 de setembre.

Martina Castiñeira El Bourj, filla de Juan Antonio i de Sara, dia 25 de setembre.

Kai Guerra Changue, fill de David i de Basharat, dia 26 de setembre.

Matrimonis

Andrés Sánchez López, natural de Veneçuela i veí de Manresa, amb Stefhanie Noriega Albertos, veïna de Moià, dia 26 de setembre.

Defuncions

Antonio Páez Martín, de cinquanta-set anys, dia 3 de setembre.

Ramon Puigdomènec Mas, de noranta-tres anys, dia 5 d'octubre (marit de la nostra col·laboradora Agustina Cantó).

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

AGOST 2017

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	29,1	19,2	24,2	3	2	5	SW	21,0	
De l'11 al 20	27,7	16,0	21,8	6	2	2	S	6,8	
Del 21 al 31	29,3	17,8	23,6	3	1	7	SW	13,6	41,4

SETEMBRE 2017

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	23,3	13,1	18,2	2	1	7	SW	5,2	
De l'11 al 20	20,3	10,3	15,3	3	1	6	SW	39,6	
Del 21 al 30	22,1	12,3	17,2	4	1	5	W	14,2	59,0

Les dades meteorològiques de Moia actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, MeteoMoia.cat. També es pot seguir al Twitter: @MeteoMoia, i al Facebook: [Meteo.Moia](https://www.facebook.com/Meteo.Moia).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **16 de novembre**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de lletres: BÓTA, CALDERA, CLEMÀSTECS, ESMOLLS, LLETERA, LLEVES, LLOSSA, MARMITA, MOLINET, PEROL, TORRAPÀ, TRESPEUS, VENTALL.

